

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

ARALIK 1966

SAYI 30

CİLT - 5

250 KURUŞ

3 AHBAP ÇAVUŞLAR

GÜR HALI SÜPÜRGESİ,
GÜR MEYVE PRESİ,
Minik HALI SÜPÜRGESİ

TÜRKİYE G. SATICISI **GÜR** Tic. Ltd. Sti.
Ulus Ankara

Dikkat !..

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez

Yazılardaki fikirler yazarlarına aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz.

Gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

REKLÂM TARİFESİ

Arka Kapak	750 Lira
Ön İç Kapak	500 Lira
Arka İç Kapak	500 Lira
İç Sahifeler	400 Lira

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İctimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

C İ L T : V

S A Y I : 30

A R A L I K 1 9 6 6

Fiatı : 2.5 T.L.

Yıllık: 30-6 Aylık: 15 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

YAZI HEYETİ :

İstanbul

Fazlı AYVERDİ

Nihat BATUR

Solmaz BURAL

Faruk ÇEHRELİ

Alpay ERDOĞAN

Zeki ERGİNSU

Şemsettin GÜLER

Atalay ŞAHİNOĞLU

Rıdvan YÜKSELEN

Ankara

İmrân AYKUT

Oktay EMED

Hamdi MEHTER

Fahrettin TUNÇÖZ

Meliha TURKAN

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi ***
3. Ekonomik Durum Nihat BATUR
5. Aynı Ekonomik Olayları Faruk ÇEHRELİ
7. Tütün Üretimimiz ve İhracat Sorunu Dr. Nazif KUYUCUKLU
10. Ulaşılmayan Gerçekleş Hasan ŞEHRİ
13. Sanayimizin Genel Problemleri Eyüp KARADAYI
16. Serbest Malî Müşavirlik Kanun Tasarısı
33. Dünyada Ekonomik Olaylar Doğan TAMER
39. Sosyalist Ülkelerde Turist Pasaportlu Bir İktisatçı Ali TOPALOĞLU

Derginin Sesi !..

Sevgili ve Değerli Okuyucularımız;

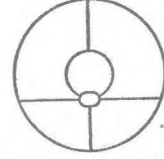
14. Aralık. 1966 Bizi yetiştiren Fakültenin kuruluşunun 30 ncu yıl dönümü. Evet, 1936 dan bu yana tam 30 yıl geçtili... 14.264 kişinin büyük ümitlerle mezun olmak için kaydolduğu fakülteden 30 yıl içinde ancak 3827 si mezun olabildi. Bu miktarı 30'a bölersek yıllık ortalama 128 kişi eder. Memleketin ekonomik nedenlerinin her geçen gün biraz daha girift bir çıkmaza girdiği göz önünde tutulacak olursa, mezunlarınıza çok büyük işlerin düşeceği kâğıt üzerinde açık seçik görülebilecek bir hakikattir. Fakat, acaba tatbikatta durum ne merkezdedir?!.. 30 yıllık bir maziye sahip olan bu müessesenin titizlikle yetiştirilen mezunları, maalesef Türk iş sahasında yerlerini henüz alamamışlardır. Bugün, iksadi hadiseler devlet mekanizmasını her yönden işgal ettiği gibi, ondan neşet eden bünyevi rahatsızlıklar gazete sütunlarını doldurmakla beraber sebepleri araştırılmamaktadır. Zira, bu sebepleri araştıracak, onun halline çalışacak olan İktisatçıya cemiyet içindeki yeri verilmiyor. İktisat kültürünü en basit şekilde dahi almamış bir takım şahısların, bu derdin halline sözde vazifelendiriliyorlar. Tabii netice, doktorun yerini almaya çalışan üfürükçünün hastayı tedavi etmesi gibi oluyor!...

Evet sevgili okuyucular, bir İktisatçı herşeyden evvel cemiyet doktorudur. Bünyedeki sıkıntıları, hastasını muayene eden bir mütehassıs hekim gibi tetkik ve teşhis edecektir. Ondan sonra, hazırlayacağı raporla hangi elemanların ne şekilde ve nerelerde kullanılacağını plânlayacaktır. İktisatçıya bu önem verildiği gün, Türk ekonomisi kalkınmanın ilk müsbet adımını ancak o zaman atabilecektir.

Biz, yılların ihmalini Fakültemizin 30 ncu kuruluş yıl dönümünde bir bayrak olarak ele alıyoruz. Her şeyden evvel bir mühendis, bir doktor, bir hukukçu v.s. kadar şerefli ve münevver olan mezunlarımızın meslekî haklarını korumak için serbest hesap mütehassıslığı kanun tasarısını T.B.M.M. den biran evvel çıkartmaya çalışıyoruz. Bu kanunla mezunlarımız'da müstakil bir mesleğe sahip olabilecekler. (Kamunun son şeklini Dergimizde yayınlıyor, bilgilerinize sunuyoruz). Ayrıca çalışanlarımıza paralel olarak, fakültemizin kuruluşundan önce çıkan kanunlarla bazı fakülte ve yüksek okullara tanınan Kaymakamlık gibi idarî vazifelerin, o müesseselerde okutulan lüzumlu derslerin fazlasiyle tedris edilmesine rağmen, Fakültemiz mezunlarına da tanınması için mücadelemizi hızlandırmış bulunuyoruz. Şu anda en büyük emelimiz, fakültemizin 30 ncu kuruluş yıl dönümünde çalışmalarımızın müsbet neticesini mezunlarımız lehine inkişaf ettirerek, Türk ekonomisine armağan dır.

Saygılarımızla
İKTİSAT DERGİSİ

Ekonomik Durum

Nihat BATUR

İthalât

Dış ticaretimizin ithalât yönü bölgeler ve memleketler itibariyle ele alındığı takdirde, geçen yıla nazaran, serbest dövizle alış yaptığımız bölge ve memleketlerden ithalâtımızda bir çoğalma göze çarpmaktadır. Yeniden hazırlanmakta olan dış ticaret rejimi ve kotalarda da bu durum o memleketler lehine tanzim edilmektedir. Her ne kadar anlaşmalı memleketlerden yapılan ithalâtımızda da bir artma varsa da, bilhassa ithalâtçılarımızın karşılaştıkları müşküller, istenen malların verilmesi, kötü kaliteli malların gönderilmesi vs. gibi sebepler ithalât hacmindeki artıştan anlaşmalı memleketlerin aynı nisbette hisse almalarına engel olmaktadır. Bilhassa sanayicilerde genel temayül, alışların A.P.A. dan yapılması şeklindedir.

Geçen yıl olduğu gibi bu yılda Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Batı Almanya ithalât listelerimizde sırayla başta gelen ülkeler olarak yer almışlardır.

İhracat

Bu yıl dış ticaretimizin ihracat kısmında da bir artış olmuştur. Bu artışın

bilhassa başlıca ihracat maddelerimizden olan pamuk üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bu durum, fındık ihracatımızda bir gerileme müşahade edilmektedir. Bu durum, fındık müstahsilini önümüzdeki yıl için tedbirli harekete zorlamakta, sıkışıklığın giderilmesi için çareler aramaktadır. Bu rada, bakır ve demir cevheri ihracatımızda istenen ve özlenen inkişaf olmamıştır.

Buna rağmen, bazı ihraç mallarımızın önümüzdeki devreler için kontenjanlarının arttırılması büyük memnuniyet uyandırmıştır.

Avrupa Ekonomik topluluğu (A.E.T.) Türkiye Ortaklık Konseyi 1967 yılı için tarife kontenjanlarını memleketimiz lehine arttırmıştır. Bu durumda, Altılarla olan münasebetlerimizde ihracat yönünden bir inkişaf beklenebilir.

Emisyon - Para ve Kredi

1966 yılının son aylarında dikkati çekecek şekilde hızla artan emisyonla Merkez Bankasının kredilerindeki artışların sebebiyet verdiği ileri sürülebilir. Mesele Ekim ayı sonunda tesbit edilen emisyon miktarı 8.460 milyar liradır. Bu rakam 1965 yılbaşı emisyon banknot miktarı ile kıyaslandığında 1.113 milyon lira-

İlk bariz bir artış olduğunu gösterir. Banka kredilerinde de 1965 yılına nazaran % 20 bir artış müşahade edilmektedir. 1966 yılının bu kredi artışı daha ziyade ticarî kredilerde kendini göstermektedir. Sınai krediler ile küçük esnaf ve sanat kredilerinde de dikkate değer bir artış vardır.

Altın fiatlarında Eylül ayından itibaren umumî bir artma olmuştur. Bu artışın, ayrıca geçen yılın aynı aylardaki fiatlarına göre de % 0,4 ile % 0,7 arasında seyrettiği görülmüştür. Bunun sebeplerini, memleketin umumî politik havası ve fiatları umumî seviyesindeki yükselme ile ilgili olduğu, kısacası ufukta bulunan enflasyon tehlikesine bağlamak yerinde olur.

1966 yılının son aylarında paramızın dış kıymetinde önemli bir değişiklik olmamıştır. Ancak paramızın iç kıymetine paralel olarak bazı serbest para piyasalarında muamele hacmine göre — % 3 ile + % 2 arasında bir değişme kaydedilmiştir. Meselâ paramızın dış kıymeti son aylarda Zürih'te düşerken Frankfurt'ta sabit kalmıştır. Diğer yandan yukarıda da işaret ettiğimiz gibi Merkez Bankasının kredilerinin ziraî mahsullere tahsisi neticesi emisyonun artması ekonomimizin istikbali için endişe yaratmaktadır. Zira, bankanın bültenlerinde de görüleceği üzere, mevcut altın ve döviz ihtiyatları bir hayli azalmıştır. Şimdilik, fiat endekslerindeki artış fazla endişeye kapılmamıza engel olmaktadır. Fakat, biran evvel tedbirlerin başında gelen ihracatı artırma çarelerinin aranması ve alınması dış ticaret dengesinin muhafazası bakımından zarurîdir.

İş gücü

Son günlerde B. Almanya'da beliren buhran, işverenleri bazı iş kollarında işçi istihdamını azaltma yoluna götürmüştür. Bu itibarla, memleketimizden yeni işçi talep edilmediği gibi bir kısmının yurda döndüklerini müşahade etmekteyiz. Hal böyle iken, geçen yıla nazaran dış ülkelerden gönderilen işçi dövizlerinde büyük bir artış olduğu ilgililerce devamlı yayılmaktadır. Bu duruma muvazî olarak, yurd içinde yatırımların ve dolayısıyla istihdam seviyesinin geçen yıla nazaran daha yüksekte seyrettiğini görmekteyiz. Ancak, inşaat mevsiminin kapanmış olması bu sahada çalışanların memleketlerine dönmesine sebep olmuştur. Bununla beraber mevsimlik işgücü arzı olarak piyasaya çıkan bu kuvvet, yeni mevsime kadar istirahat çekileceği için işsiz zümresi içinde mütalâa edilemeyecek, dolayısıyla ekonomiye bu yönden rahatsızlık vermiyecektir.

Bugüne kadar memleketimiz sıhhatli istihdam istatistiklerinden mahrum bulunuyordu. Belki, önümüzdeki yıllar; Sosyal Sigortalar Kurumunca ve İş ve İşçi Bulma Kurumlarınca bu yolda yapılacak çalışmalar istihdam seyrine faydalı olacak istatistiklere bizleri kavuşturur. O bakımdan, istihdamın seyri ve hacmi hakkında ancak mevcut istatistiklere göre hüküm vererek, işsizler sayısını geçen yıllarla kıyasla söyleyebiliriz. İşsizlerin ve bilhassa gizli işsizlerin 30.000'e yakın bir kısmı dış ülkelere gönderilmiş olmasının burda büyük rolü olmuştur. Harice gönderdiğimiz işçilerin 20.000'e yakın kısmının B. Almanya masederek listemizin başında yer almaktadır.

Ayın Ekonomik Olayları

Hazırlayan : Faruk ÇEHRELİ

1 İKTİSADİ PLANLAMA SEMİNE - Rİ SONA ERDİ.

İktisadi Araştırmalar tesisi tarafından tertiplenmiş olan Türkiye'de İktisadi planlama seminerlerinden konuşmalar - dan en enteresanlarında birini, Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Osman Okyar'ın (Özel Sektörün ikinci Beş Yıllık Kalkınma planındaki yeri ve önemi) konulu konferansı teşkil etmiştir.

Prof. Okyar 34-40 yıllık ekonomi tarihimize bakıldığı zaman birbirini nakzeder gibi görülen politikaların aslında gizli bir mantık ve devamlılık taşıdığını, 1930 da devletçiliğe baş vurulmasının özel sektörün gerektiği kadar kuvvet ve seyyaliyete sahip olmamasından ileri geldiğini, 1950 de başlayan özel sektörün teşvik politikasının esas itibarıyla devletçilik politikasını tamamlayıcı bir safha olduğunu bu sırada iktisadî devlet teşekküllerini tasviye eyiliminin kısa zamanda inkânsızlığının anlaşıldığını 1950-60 arasında hem özel sektörün teşvik edildiğini hem de devlet teşekküllerinde yeni yatırımlara gidildiğini belirtmiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir.

«Bizdeki devletçilik ve plânlama tecrübelerinin Sovyet tipi plânlamadan farkı, Onlardaki tek merkezden idare etmek politikasının bizde cari olmamasıdır. Ayrıca bizdeki karma ekonomi anlayışında piyasa mekanizmasının hakim olduğu görülür. Aynı zamanda karma ekonomi anlayışı ile plân anlayışı arasındaki yakın irtibat mevcuttur.

Üzerinde durulması gereken bir meselede plânın emredici mi yoksa yol gösterici mi olmasıdır. Yol gösterici olmasını isteyenler demokratik rejimin emredici olmaya mani olduğunu belirtmektedirler. Oysaki bu tezi kabul etmeğe imkân yoktur. Basit ve kolay anlaşılır bir mahiyet taşımak şartıyla plânın emredici bir mahiyet taşıması yerinde olacaktır. Bundan sonra konuşmalara geçilmiş bu arada özel sektörü teşvik tedbirlerinin çok dikkatle alınması lüzumu, karma ekonomide iki sektöre eşit muamele yapılması, plânın yol gösterici olmasının bir anayasa meselesi olduğu, Amerikan ekonomisinin Türk ekonomisinden daha ziyade devletçi olup olmadığı özel sektörün fiatlarını kolaylıkla ayarladığı aynı şeyi kamu sektörü yapınca bunun pahalılık diye nitelendiği gibi meselelere değinilmiştir.

Bundan sonra oturumda İktisat Fakültesi Profesörlerinden Sabri Ülgener Karma ekonomide plânlamanın rolü konulu bir konferans vermiştir.

Bundan sonra iktisadî kalkınma tesisi müdürü Doç. Vural Savaş kalkınma plânlarında iktisadî ve sosyal hedeflerin bağdaştırılması konulu bir konferans vermiştir.

Doçent Savaş, iktisadî ve sosyal hedeflerin kalkınma plânlarında yer alması ve bir biri ile çatışır durumda olmasının az gelişmiş memleketlerin sosyal, politik ve ekonomik durumlarının bir icabı sayılması lüzumunu, böyle bir mah-

zurun önlenmesi için de sosyal tercihin, siyasî iktidarla plâncıların işbirliği sayesinde tespit gerektiğini ve plânlama modellerinin ihtiyaca elverişli şekilde tesbitinin faydalı olacağını söylemiştir. Bundan sonra seminerin özeti ve ulaştığı sonuçları bildiren konferans telaviv Üniversitesi kalkınma kürsüsü profesörü Z. Y. Hershlang tarafından verilmiştir.

2. YABANCI SERMAYE MÜESSESELERİNİN KONTROL EDİLİYOR

Müesseselerin faaliyet konularının sınırları içinde çalışıp çalışmadıkları incelenecek.

Maliye Bakanlığı tarafından yabancı sermayeli müesseselerin memleket içindeki çalışmaları, izin aldıkları sahalarda ne gibi faaliyette bulundukları tetkik edilmektedir.

Bu hususta Maliye Bakanlığı, yetkili kişilerine birer genelge göndererek çalışmalarını bilhassa şu konularda yapmalarını istemiştir.

1. Aldıkları ilk kuruluş müsadeseine bu kararda zikri geçen faaliyet konularının sınırları içinde çalışıp çalışmadığı, müsaadeye dahil olmayan imalâta bulunup bulunmadığı,

2. Müsaade aldıkları halde yatırım faaliyetinde bulunamayan veya yabancı sermaye kanununa göre teşekkül edip de faaliyetlerini yabancı sermayeyi getirmeksizin devam ettirenlerin tesbiti Öte yandan Maliye Bakanlığı çevrelerinden sıranın haberlere göre Bakanlığın böyle bir tetkike gitmesinin sebebi şöyledir:

Bakanlık, aldıkları müsaadele derpiş edilmeyen imalâta bulunan yabancı sermayeli firmaların 6234 sayılı kanundan faydalandırılmasına son verilmesini istemekte ve bunun için de bir ortam hazırlamaktadır.

Durum yetkili ve ilgili çevreler tarafından merakla izlenmektedir.

3. TÜRKİYE VE ORTAK PAZAR

Şartlı olarak ortak pazar'a Türkiye'nin kabul edilmesinden sonra, Ortak pazar ülkelerine olan ihracatımız da hiç bir

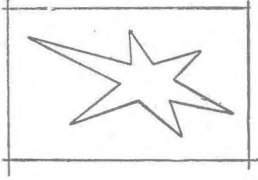
artış kaydedilmemiş olduğu müşahade edilmektedir. Hatta anlaşmadan evvel bu memleketlere yapılan ihracatımızın daha da yüklü ve süratli bir gelişme gösterdiği bilinmektedir. Aynı zaman da anlaşmaya göre, Ortak pazar ülkeleri için ayrılan kontenjanların arttırılması gerekirken mevcut kontenjanların dahi çekilmediği Ticaret Bakanlığı ve Türkiye Odalar birliği tarafından şikâyet konusu olmuştur.

4. AMERİKA'NIN TEDİYE AÇIĞI.

Amerika Ticaret Bakanı Mr. John Connor, yapmış olduğu bir basın konferansında Amerika'nın, bu seneki tediye bilançosu açığının, geçen seneki seviyede yani takriben 1,5 milyar dolar civarında olacağını tahmin ettiğini söylemiştir. Kennedy Ticaret müzakerelerine de temas eden Bakan, müzakerelerin akamete uğramasının dünya Ticaretinin gelişmesi üzerinde menfi sonuçlar doğuracağını belirtmiş, Kennedy Round'un istenilen sonuca ulaşmaması halinde bir çok memleketin himayeci ve tahditçi bir siyaset uygulayacaklarına nazarı dikkati çekmiştir. Bakan, ziraat hakkında kabul edilebilir bir sonuca erişmek bakımından Amerika'nın ısrar ettiğini de sözlerine ilâve etmiştir.

Diğer taraftan Amerika'nın enflasyonla mücadele tedbiri olarak almış olduğu bazı vergi muafiyetlerinin tatbikatının durdurulması hakkındaki kararların yatırım harcamalarını kısıtlayıcı etkileri şimdiden müsaade edilmeye başlanmıştır. Sonbaharda yapılan bir anket göre, 1967 senesindeki yatırım harcamalarının artış oranı % 5 i aşmayacaktır. Bu suretle mecmu yatırım harcamalar 64 milyar dolar seviyesinde olacaktır. 1966 senesine ait yatırımlardaki artış tahminlerinin % 17 olduğu düşünülecek olursa alınmış olan tedbirler karşısında iş âleminin ihtiyatkâr davranmağa başladığı anlaşılır.

İktisatçıların tahminlerine göre, Amerikan ekonomisindeki bu gelişme en yüksek seviyesine 1967 ortalarında erişecektir.

Tütün Üretimimiz ve İhracat Sorunu

Dr. Nazif KUYUCUKLU

Üzerinde büyük bir titizlikle durulması gerektiği öteden beri kabl edilen tütün üretimi ve ihracat sorunu, son günlerde üreticiden ürününü yüksek fiyatla satın alma eğilim karşısında yeniden aktüel bir konu durumuna gelmektedir.

Hemen söylemek gerekirken, tütün, ekonomimizde oldukça önemli, hele döviz gelirleri bakımından kendisinden vazgeçilmez bir yer tutmaktadır.

Bir kere, tütün tarımı küçümsenmeyecek bir kitlenin çalışma alanı ve gelir kaynağını teşkil etmektedir. Nitekim, yurdumuzda, önceleri daha az iken, 1964 de 7750 köyde ve 500 bine yaklaşık tütün ekicisi bulunmaktadır. Ayrıca, 40 bin civarında işçi de, tütün sanayiinde çalışmaktadır.

Sonra, yurt ekilebilir toprakları olan 23 milyon küsur hektardan, 372,029'u tütüne ayrılmakta ve bu alan gittikçe artma eğilimi göstermektedir. Nitekim, 1960 da bu alan 187.897, 1961 de 140.625 hektar iken, birkaç yıllık bir dönemde % 50 kadar artış göstererek yukardaki rakama ulaşmıştır.

Tütünün, ekonomimizdeki en önemli yeri, değinildiği gibi dış gelirimiz bakımındandır. Sağladığı dış gelirdeki oran, yıllara göre değişerek bazan % 30 olmuş, çok defa da bunun altında, fakat % 22 den aşağı düşmeyen bir düzeyde seyretmiştir. Hatta, denebilir ki, tütün, dış gelirimizin dörtte üçünden çoğunu sağlayan, birkaç ihraç malının başında gelir. Tütünün, ekonomimizdeki yeri ve önemi, böylece ana çizgilerle değindikten sonra, son zamanlarda önemli bir sorun durumuna gelen üretim, tüketim ve ihracat üzerinde yine ana çizgilerle duralım :

Üretim Durumu : Yurdumuz, ikinci Dünya Savaşında, Şark tipi tütün üreten Balkan memleketlerinin savaş alanı olmasından da faydalanarak, kolayca ihraç edilebildiği için, tütün üretimini artırmış ve bu artış düzeyi devamlı olarak yükselmiştir. Yukarıda değinilen ekim alanının genişlemesi de bunu göstermektedir. 1961/62 deki mavi küf hastalığı üretimi etkilemişse de, bu durum geçici olmuştur. Nitekim, beş yıllık üretim aşağıda tablodaki gibi gelişmiştir :

Yıl	Üretim (Ton)
1960	139.177
1961	101.407
1962	89.793
1963	132.183
1964	175.178

Kaynak : Tarım İstatistikleri Özeti

Yayın No. 480

Devlet İstatistik Enstitüsü

Üretimde, iki yıllık geçici düşüş bir yana bırakılarak, önceki yıllar da göz önüne alınırsa, artış temposunun küçüm-senmiyecek bir durumda olduğu görülür. 1965 de ise, üretim 193 bin ton olmuştur. Ancak, bu artış, randımandan ziyade, e-kim alanının genişlemesinden, hatta ba-zı ekim bölgelerinde ekimin taban arazi-ye de kaymasından ileri gelmiştir. Bilin-diği gibi, Şark tipi tütün üretimi zayıf topraklarda yapılmaktadır.

Tüketim Durumu : Yurdumuz, tütün tüketimi yönünden, Uluslararası tasnif-lerde ortada bir yer almaktadır. 1960/63 arası, yurt tüketimi aşağıda gösterilmiş-tir :

Yıl	Tüketim (Ton)
1960	30.771
1961	32.002
1962	33.806
1963	33.803

Kaynak : İkinci Tütün Ticareti Kongresi Raporları

Hazırlayan: O. Özet, Arkadaş-ları ve Türkiye Tütüncüle Federasyonu

Uzun bir geçmişi göstermemekle bir-likte, yukarıdaki tablo, yine de yurdu-muz tütün tüketimini aydınlatıcı durum-dadır. Tüketimde yıllık artışın oldukça zayıf olarak geliştiği açıkça görülmekte-dir. Adı geçen kaynağa göre, tüketim o-ranının ortalama % 87 si sigara, % 12 si kıyılmış tütün ve pipodur.

İhracat Durumu: Yurt üretim ve tü-ketimi arasındaki farkın büyük olduğunu

görmüş, her ikisi arasında artış hızının, üretim lehinde oldukça yüksek bulundu-ğuna da işaret etmiş bulunuyoruz. Arada bu fark ihraç edilmekte ve böylece yukarıda değindiğimiz gibi, tütün ihracatımız-da önemli bir yer tutmaktadır.

Ancak, son yıllarda, üretilen tütünün yer yıl bir kısmı ihraç edilememekte ve stok olarak birikmektedir. 1961/62 yıllarında mavi küf hastalığı sebebiyle üre-tim düzeyi düştüğünden, geçmiş yıllar-dan gelen stoklar ihraç edilebilmiş, fa-kat o andan bu yana stok gittikçe büyü-müştür. Bunun türlü nedenleri vardır. :

Herşeyden önce, ihracat yapılan ül-kelerin tütün içme zevklerinde bazı de-ğişmeler olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa'sında, Amerika, işgal e-dilen bölgelerde, özellikle Almanya'da kendi tütününü olan, Virginia tütününü türlü yollarla alıştıрмаğı denemiş ve bunda başarı da sağlamıştır. Önceleri Şark tipi tütünü satın alırken bu ülkeler bugün bundan vazgeçerek veya çok azaltarak Virginia tütününü satın alır du-ruma gelmişlerdir. A.B.D. nin gerek bu ülkeler piyasalarına girebilmek ve ge-rek kendi sigaralarına çeşni vermek ba-kımından harman için satın aldığı Şark tipi tütünler de düşük kalmıştır.

Sonra, çeşitli rayiha ve işlemler Şark tipi dışındaki tütünlerden yapılan sigara-lara, bazı nitelikler kazandırılmakta ve Şark tipi tütününeki nikotin ve katran a-vantajı da, filtreli sigaralar yapımı ile giderilmeğe çalışılmaktadır.

Ayrıca, Şark tipi tütün tüketimindeki artışa oranla, üretimdeki artışın çok yük-sek oluşu ve bu tütünü üreten ülkeler a-rasındaki rekabet, fiatları düşürücü bir faktör olmaktadır. Nitekim, savaştan sonra Yunanistan, Bulgaristan ve Yugos-lavya üretimlerini arttırmışlar, özellikle son yıllarda yükseltmişlerdir. 1964 yılın-da, adı geçen ülkeler ve yurdumuz üre-tim toplamı 485 bin ton kadardır.

Yurdumuz tütün ihracatı 1960/64 arası, tütün döküntüleri dahil aşağıdaki gibi seyretmiştir :

Yıl	İhracat (Ton)
1960	58.040
1961	84.077
1962	90.691
1963	44.604
1964	56.992

Kaynak : Dış Ticaret Yıllık İstatistikleri
Yayın No. 460 ve 493
Devlet İstatistik Enstitüsü

Üretim ve tüketim durumunu gözönüne alacak olursak, stokların büyümekte olduğu hemen anlaşılır. Nitekim, «1965/66 ihracat devresine bütün bölgelerden (Tekelin kendi ihtiyacı hariç) 150 bin tonluk bir stok la» girildiği öne sürülmektedir. (1966 da Türk Tütüncülüğünün Durumu s. 13, Türkiye İcicaret Oda-

ları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsalar Birliği - Ankara)

Bu durum karşısında, üreticiden ürünü yüksek fiyatla satın alma veya aldırma eğilimine dönerek bunun sonuçlarını kestirmenin pek güç olmayacağını söyleyebiliriz. Zira, ihracatta yeni alanlar bulunmadıkça ve bu konuda gerçekten faydalanılabilecek ikili anlaşmalar olmadıkça, veya bunlar yapılamadığı takdirde üretim sınırlanmadıkça, üretimdeki bu düzey, devamlı olarak stok artışını doğuracaktır. Çünkü, ürünü yüksek fiyatla satın almak veya aldırma tütün üretimini teşvik edeceği için, gerek ekim alanlarını genişletmek, gerek yoğun tarım yapmak yolu ile üretimi daha da kamçılacak, ayrıca kaliteyi korumak da güçleşebilecektir. Bu politik eylemin ise Tekeli güç durumda bırakacağı şüphesizdir.

**Dergiye Abone
Olunuz**

Ulaşılmayan Gerçekler

Hasan ŞEHİRİ
İktisat Fakültesi Talebe
Cemiyeti

1936 yılında kurulan fakültemiz, 14. Aralık 1966 günü 30 yaşını doldurmaktadır. Bu 30 yıllık dönem içinde memleketimizin ekonomik hayatındaki yerini alabilmiş midir? Tabii ki hayır. Bunun çeşitli nedenlerini araştırmamız gerekmektedir.

İktisadî kalkınma hamlesi içinde olan ülkemizde, İktisat Fakültesinin önemi münakaşa edilmez bir gerçektir. Hâl böyle iken çok çeşitli nedenlerle, İktisat Fakültesi mezunlarına, memleketlerine yararlı olabilecekleri sahalar kapalı tutulmaktadır. Söz konusu sahalarda adeta bir kast rejimi kurmuş olan kişiler ve grupmanlar kendi menfaatlerine hâle gelir endişesiyle bu sahaların gerçek liyakatli eksperleri olabilecek formasyondaki mezunlarımıza hayat hakkı tanımamaktadırlar. Mezunlarımız muayyen kamu hizmeti gören sektörlerin dışındaki alanlara dahil olamamakta ve diğer benzeri fakülteler arasında yaratılmak istenen ayrımlar daima iktisatlılar toplumunun aleyhine işletilmiştir. Bunun misali Devlet Sektörü bizlerin maddi menfaatlerini barem kanunu ile tahdit etmiş olup, özel sektörde ise sahişların kendi kapasitesi ve memleketimizin iktisatçıya verdiği değere göre maddi imkanlar belirlenmektedir.

Bizlerin toplumdaki gerçek yerimizi alamamamızın sebepleri nelerdir? Bu soruya sayın hocalarımızamı, yoksa öğrencilerin kendilerininemi soralım? Gerek Hocalarımız, Gerekse talebe ve mezun arkadaşlarımız bu sorunun üzerine layıkı ile eğilmişler midir? Acaba yetiştirilen talebelermi yetersiz bilgi seviyesine sahip, yoksa İktisat Fakültesine Kabiliyetsiz kişileri girmektedir? İkiside hayır. Zira Hesap Uzmanlığı ve müfettişlik imtihanlarına hazırlanan benzeri fakülte mezunları, adı geçen imtihanlara hocalarımızın kitaplarından faydalanma yoluna gitmektedir.

Üniversite giriş imtihanlarında en yüksek puanları alanlar fakültemize girmeğe hakkazandığına göre talebe arkadaşlarımızda kabiliyetsiz olabilecekleri tezide çürümektedir. O halde esas sebeplerden biri imtihan komisyonlarının teşekkülündeki adaletsizlik oduğuna ve durumun düzetilmesi için büyükerimizin bu konu üzerine 30 yıldan beri eğilmediklerine inanıyoruz.

İktisat Fakültesi Talebe Cemiyeti ve öğrencileri olarak, İktisat Fakültesi mezunlarının şahsında, iktisatçıya karşı gösterilen, ülke menfaatleri ile çelişki halindeki tutuma son vermek zamanı geldiği kanısındayız. Biz Talebe Cemiyeti o-

larak 30. kuruluş yıl dönümünde fiilen bu mücadeleye girmiş bulunuyoruz. Böyle bir düşüncenin sahipleri olarak, Öğretim Üyelerimizi, mezunlarımızı ve öğrenci arkadaşlarımızı göreve çağırdık. Görevimizin sorumluluğuna müdrik kişiler olarak önümüzdeki günlerde, Öğretim üyeleri, Mezunlar Cemiyeti mensupları ve Talebe Cemiyetimiz elele vererek, çalışmalarımızın planlı bir şekilde yürütülmesi için gerekli teşebbüslere girişmiş bulunuyoruz.

İlk planda ele alınan konular şu şekilde özetlenebilir.

1 — SERBEST VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK

Mahiyeti : Büyük sinai inkılabı neticesinde ticaret ve sanayi kollarında vuku bulan inkişaf lar gitgide artan şirketlerin ve mâli müesseselerin idaresi ile alakalı muğlak usüller, mütebbis ve sermayedarların, bunlarla münasebette bulunan üçüncü şahısların ve işçilerin müteakabil menfaatlerinin korunması ile ilgili talepler, hakiki kazançların ve gelirin vergilendirilmesi yönünde gelişen mali mevzuat derece derece muhasebe teorilerinde ve tekniğinde ilerlemelere imkân ve tekniği, teşebbüslerin bünyelerinde ve gayelerine en uygun şekilde tatbik edebilecek teknisyenler demek olan hesap uzmanlığı mesleğinin doğmasını ve tekamülünü mümkün kılmıştır.

Netice olarak batı ülkelerinde serbest hesap uzmanlığı bir zaruretin sonucu olarak husûle gelmiş, belirli fakültelerin diplomalarına hâiz kişilerin sahip oldukları bir meslek hüviyetini kazanmıştır.

Tasarının muhtevası : Halen Parlamentoda gündeme girmek için sırasını bekleyen serbest hesap uzmanlığı kanun tasarısı, sekiz bölümde toplanan, elli iki maddeli, 6 muvakkat madde, iki yürürlük

maddesinden ibarettir. Tasarının birinci bölümü mesleğin sahasının ve meslek mensuplarına münhasır işleri, ikinci bölüm mesleğin şartlarını, üçüncü bölüm ise yeminli hesap uzmanlığının esaslarını, şartlarını, tanzim usûllerini, bunların kurucuları meslek birlikleri ve yapacakları tasnif işlerini, dördüncü bölüm ise, meslek teşekkülleri ile ilgili problemleri, beşinci bölüm meslek kütüğü, meslek ruhsatları ile meslek sicilî hakkındaki hükümleri, altıncı bölüm meslek şirketlerinin, yedinci bölüm müteferrik hükümler başlığı altında yukarıdaki bölümlere ele alınmayan problemleri, sekizinci bölüm ceza hükümlerini kanunun ilk tatbik yılında ihtiva edeceği esasları belirtmektedir.

Yukarıda çatısını vermiş olduğumuz, tasarı kanunlaştığı takdirde, hem İktisat Fakültesi mezunları Hukuk ve Tıp Fakültesi mezunları gibi müstakil bir mesleğe sahip olabilecekler ve hem de ülkemizin malî ve ticarî hayatındaki çok önemli bir boşluk doldurulmuş olacaktır.

Bu tasarının kanunlaşması için gerek iktidar ve gerekse muhalefet liderleri ile devamlı yaptığımız görüşmeler olumlu bir şekilde yürümektedir. Yetkili şahısların kanunun benimsendiğini ve muhakak kanunlaşacağını bildirmeleri bizleri daha da şevkle çalışmaya itmektir. Lâkin bu verdikleri sözlerin doğruluğu tasarının oylaması sırasında meydana çıkacaktır. Biz iktisatlılar olarak memleketin kaderine hükmedenlerin özü, sözü doğru olduğuna inanıyor ve kısa zamanda sözlerini gerçekleştireceklerini zannediyoruz.

Fakat şunu da belirtmek isteriz ki Meclisin hukukçu çoğunluğu acaba verilen sözlerde ne gibi bir etki yapacaktır?

2 — Kaymakamlık ve Emniyet teşkilatında görev alma ile ilgili haklarımız:

1930 yılında Dahiliye Memurları kanunu hazırlanırken henüz o tarihlerde Fakültemiz kurulmadığı için yalnız Hukuk ve Siyasal Bilgiler okulu mezunlarına mezkûr statü içinde haklar tanınmıştır. 1936 yılında Fakültemiz kurulmuş ve günümüze kadar her gün biraz daha te-hâmmül ederek lisans ve program itibarıyla bu günkü seviyesine ulaşmıştır.

İktisat Fakültesi Siyasal Bilgiler Fakültesiyle aynı formasyonu verdiği halde, yeni personel kanununa tatbik ettirilmek üzere hazırlanan sınıf tüzüklerinde yakın bir maziye sahip olan orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi yer aldığı halde İktisat Fakültesi mezunlarına yine hak tanınmamıştır. Bu hâl camiamızda büyük üzüntü yaratmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi yerinde bir kararla mezkûr sınıf tüzüklerini iptal etmiştir. Yeniden hazırlanması için faaliyete geçilen sınıf tüzüğünde bizlerin ünutulmıyacağına kaniyiz.

Değir taraftan Emniyet Teşkilatı ile ilgili mevcut mevzuat, Bakanlıkça ihtisatları takdir edilmiş yüksek okul mezunlarının emniyet eşkilâtı kadrolarında istihdam edilebileceğine amirdir. İktisat Fakültesi mezunlarının Emniyet teşkilatı içersinde de başarı ve liyakatla yürütülebilecekleri görevler olduğuna inanıyoruz.

3 — Hukuk Muadeleti :

Yakın zamana kadar fark dersleri verildiği takdirde Hukuk mezunu olabilmek hakına sahip olan fakültemiz mezunları kısa bir müddet evvel bu haklardan mahrum edilmişlerdir. Halbuki bizlere Hukuk tedrisatındaki derslerin 3/4 ü okutulmaktadır.

Bu üç meseleden ilk ikisi bizler için hayati önem taşımaktadır.

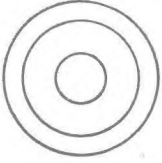
Bu haklarımızı nasıl elde edebiliriz.

a) Herşeyden önce Öğretim üyeleri, mezunları ve talebeleri ile sıkı bir iş birliği ve fikir brliğini sağlayarak yekvücüt halinde çalışmayı sağlamakla bu Birlik sağlanınca isteklerimize biran evvel kavuşabilmek için Parti Meclis grupları nezdinde aktif faaliyetlere girişmekle

b) İçişleri Bakanlığı ile ilgili hakların iktisabı için Bakanlar Kurulu ve İçişleri Bakanlığının gerekli mercilerine müracatta bulunmakla,

c) Hukuk muadeleti için Üniversite nezdinde faliyete geçmekle yapılacak plânlı çalışmalar neticesinde haklarımıza kavuşabiliriz.

31. yıldönümünde arzularımızı tahakkuk etmiş görmek en büyük emelimizdir.

Sanayimizin Genel Problemleri

Eyüp KARADAYI

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı devresi tatbikatı 1966 yılı sonunda tamamlanarak önümüzdeki yıldan itibaren 1967-1971 yıllarını kapsayacak II. Beş Yıllık Kalkınma Plânının uygulanmasına başlanacaktır.

Aşağıda, kısmen I. ve kısmen de II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı kapsamına giren sanayi sektörümüzün çeşitli problemlerine kısaca temas etmek istiyoruz.

Bilindiği gibi Kalkınma Plânlarımız, ekonomideki denge şartlarını bozmadan, % 7 kalkınma hızını temel hedef olarak tesbit etmiş ve bu hedefin tahakkukunu geniş ölçüde sanayi gelişmesine bağlamıştır. Sanayi için tesbit edilen artış hızı % 12.9 dur. 4 yıllık plân uygulamasını kapadığımız bu devrede sanayide elde edilebilen artış hızı % 7,5 dan ibaretti. Kalkınma hızına etkisi açıkça bilinen bu aksamanın sebepleri olmak gerekir.

% 7 kalkınma hızının, sosyal adalet, istihdam ve dış ödemeler dengesinin yüksek seviyede gerçekleştirilmesini temel hedef olarak alan plânımızın, bu hedefe varıracak en elverişli enstrüman olan sanayie öncelik tanınması sebepsiz değildir. Gerçekten aşağıda vereceğimiz birçok rakam sanayinin istihdam yaratmada

ve sosyal adaletin temininde ne derece faydalı bir sektör olduğunu ifade edecektir: 1954 yılında yalnız imalat sanayinde çalışan sigortalıların sayısı 385.855 tir. Bunun 127.722 si İstanbul bölgesinde çalışmaktadır. Bunların ortalama günlük kazançları TL. 19.07 dir. 1965 de toplu sözleşmelerle ücretlere ortalama % 10 zam yapıldığına göre günlük kazanç ortalaması TL. 21.— yı bulmuştur. Bu rakam bir taraftan Türkiye'de memur aylıklarının ortalamasından ancak % 14 düşük bulunmakta, diğer taraftan fert başına düşen gelirin 2.8 katına varmaktadır. Önümüzdeki yıllarda endüstride çalışanların gelirleri memurlar ortalamasını aşacaktır. 3.8 kat sayısına da hiçbir memleket tatbikatında rastlanmamaktadır.

Envanteri kısaca ortaya konulan özel sektör sanayinin gelişmesi için plânlarımızın tesbit ettiği tedbirler hem yeterli olmamış, hem de öngörülen tedbirlerin gerçekleştirilenlerinin yanı sıra birçoğu temenni mahiyetinde kalmaktan ileri gidememiştir.

Birinci 5 Yıllık Kalkınma Plânında ve Yıllık Programlarda sanayi teşviki için alınması gereken tedbirler özetle şöylece sıralanmıştır :

1. Kuruluş yeri tayininde bölgeler arası dengeli kalkınmanın sağlanması,
2. Çeşitli sanayi kredileri, yatırım bankalarının ve sermaye piyasasının kurulması,
3. Hızlı amortisman imkânının sağlanması,
4. Montaj sanayiinde yerli malzeme oranının arttırılması,
5. İGEME çalışmaları, sınaî mamûl ihracının kolaylaştırılması, vergi iadesi, yerli ham madde fiyatlarının milletlerarası fiatlara uydurulması,
6. Devlet ve mahallî idarelerin temel yapı yatırımları yapmaları,
7. Sanayi hakkında tanıtma, araştırma ve etüdler yapılması,
8. Yatırım maddelerinde yerli ter-cihler,
9. Kalite kontrolünü temin edecek laboratuvarlar kurulması,
10. Kamu sektörü ve özel sektör arasında eşit tatbikat,
11. Sanayiın ihtiyacı olan yedek parçaların süratle elde edilmesini sağlamak ve verimli çalışan sanayie tahsislerde öncelik tanımak,
12. Lisans ve patentle çalışma düzeyini yeniden gözden geçirmek.

Plânın tesbit ettiği ve kısaca zikrettiğimiz bu tedbirlerin yetersiz olduğu açıktır. Çünkü herkesce bilinmektedir ki; özel sektör serbest rekabet ortamında, kâr motifile çalışır ve dinamizmindeki sır buradadır. Özel Sektörü bölgelerarası dengeli kalkınma gerekçesile belli bir mıntıkaya yönelmek için, o mıntıkada temel yapının (**Enfrastrüktür**) hazırlanması ve kâr imkânının mümkün kılınması kâfidir. Ne devlet ne mahallî idareler bu bölgelere sanayii çekecek temel şartları hazırlamaya teşebbüs etmemişlerdir. Yine geri kalmış bölgelerin kalifiye eleman, komünikasyon nakliye yetersizliklerini ve pazarlardan uzaklık güç-

lüklerini belâns edecek vergi kolaylıkları düşünülmemiştir. Bu konuda tek müessesese olan yatırım indirimi bugünkü ağır ve yetersiz işleyişi ile yatırımları teşvik etmekten uzaktır.

Diğer önemli bir eksiklik, özel sektör yatırımlarının çoğunluğunu, riskli, yorucu, zor bir ekonomik vetire olan sanayie çekebilmek için çeşitli tedbirlerin yanında vergi politikasının ihmal edilmesidir. Değişik tatbikatını batıda gördüğümüz vergi muafiyetlerine malesef maliyemiz iltifat etmemiştir. Mevcut olmayan bir geliri kaybetmemek için uzun vadede çeşitli gelirler sağlayacak sınaî teşebbüsünü teşvik etmemek izahı güç bir tutumdur.

İkinci Beş Yıllık Plânımızın sanayii geliştirecek tedbirlerinin tesbitinde, ağırlığın vergi ile teşvik politikasına verilmesinin zorunluluğu âşikârdır. Bu arada özel sektör sanayicileri, vergi zayıyatını önleyecek her türlü tedbirlerin yanında bulunmakta ve alınan tedbirleri yeterli görmemektedir.

Şimdi Birinci Beş Yıllık Plân ve Yıllık Programlarımızda, tesbit edilen teşvik tedbirlerinin bugüne kadar ki uygulama sonuçları şöyle incelenebilir:

1 — Kuruluş yeri eve altyapı :

Dengeli kalkınmanın temini için sanayiın kuruluşunu teşvik edecek ne bölgesel ne beledî çalışmalar yapılamamıştır. Sanayi, çeşitli eksiklikleri bahasına kalkınmamış bölgelere yönelmek şöyle dursun, enerjinin mevcudiyeti cazibesile kurulmuş bulunduğu alanlarda enerji sıkıntısı çekmektedir.

2 — Kredi ihtiyacı :

Sanayi ve yatırım ve işletme kredisini ecnebi memleketlerdeki rayice uygun fiatlarla temin edecek bir mekanizma kurulamamıştır. Yatırım kredilerinde en

ucuz tatbikatı yapan Sınai Kalkınma Bankasının kredi maliyeti % 13 ü bulmaktadır. Sınai Yatırım ve Kredi Bankasının kaynakları 100 milyon liradan ibarettir, kredi maliyeti % 16 yı bulmaktadır.

Banka Kredileri Tanzim Komitesi kararı ile Planlama Teşkilâtınca tesbit olunan kollarda faaliyet gösteren sanayicilere Merkez Bankası kanalile tahsis edilen 600 milyonluk % 5.5 faizli reeskont kredisi, aracı bankaların % 9 faiz uygulamaları ile sanayiciye % 13.5 a mal olmaktadır. Kurulması beklenen Özel Sektör Yatırım Bankasının da ihtiyaç duyulan krediyi makûl hadlerle sanayi sektörüne aktarabileceğini zannetmiyoruz. Ticarî bankalar ise; kısa vadeli kredilerin plâsmanında ticaret sektörünü tercih etmekte, sanayi sektörü bu çeşit kredilerin % 25 ini dahi alamamaktadır. Özet olarak sanayi kredi sorunu elân çözülememiştir.

Özel sanayi sektörümüz Devlet Yatırım Bankasının çeşitli kaynaklardan temin ederek İktisadî Devlet Teşekküllerine verdiği kredi fiatında yani hiç olmazsa net % 7 ye mal olacak bir sınai krediye kavuşabilmesinin özlemi içindedir.

Sermaye piyasasının kurularak âtil bulunan tasarrufların sınai alanlara yönelmesini vergi muafiyetleriyle teşvik edecek yeni kanun beklenmektedir.

3 — Hızlı Amortisman Uygulanması:

Hızlandırılmış amortisman uygulayan sınai müesseselerde olduğu gibi, demarşda hızlı koşturan, sonra yavaşlatan ve hedefe aynı sürede eriştiren bu sistemin, yine vergi kaybı endişeleri maliyece hasis tutulduğunu ifade etmek isteriz. 3 vardiya ile çalışan işletmelerin fevkalâde amortisman taleplerine %8 yerine % 10,5 u uygulayana kadar, devlet teşkilâtınca gösterilen müşkülât aynı kı-

sır düşüncelerin eseri olmaktadır. Yeni yatırımlara ve ihracat yapan sanayie amortisman konusunda cömert davranmak gerekir, kanısındayız.

4 — Sınai Mamûl İhracı Meselesi :

Sınai mamûl bünyesine giren çeşitli vergilerin iadesini öngören 261 sayılı Kanun ve buna bağlı Kararnâmeler ihracatımızda hissedilir bir hareket yaratmıştır. Ancak vergi nisbetlerinin tesbiti çalışmaları ağır, yetersiz ve sanayiciyi yıpratıcıdır. (İ.V.İ.K.) süratle çalışan, devamlı bir uzmanlar komitesi haline getirilmelidir.

İGEME'nin çalışmaları yetersizdir. Sınai mamûl ihracatını teşvik edecek olan lüzumlu araştırmaları yaparak enformasyon verecek, mevzuatı takip edip düzenleyecek karma bir koordinasyon kuruluşuna şiddetle ihtiyaç vardır.

Yerli hammadde fiatlarının, 440 sayılı Kanun muvacesine, milletlerarası rayiçle özel sanayi sektörüne aktarılmasının mümkün olmayacağı kanısındayız. Aksi halde İktisadî Devlet Teşekkülleri nin yapacakları zararların, bütçeye aktarılması bahis konusu olacaktır. Ve, plânın bu tedbiri bir temenniden ileri geçemeyecektir.

5 — Kamu Sektörü ve Özel Sektör arasında çeşitli tatbikat :

Bu konuda Plânın ve Özel Sektörün devamlı işaretlerine rağmen rekabet eşitliğini engelleyen mevzuat ve uygulamalar giderilememiştir. Türk ekonomisi, «karma ekonomi» sistemini Anayasasına mevzu yapmış, plân, hükümet programları iki sektörün eşit rekabet şartları altında birbirini tamamlıyan çalışmalar yapacaklarını ifade edegelmiştir. Bütün bunlara rağmen tatbikattaki aykırılıklar özetle şunlardır:

- a) Kamu kuruluşları % 35 vergi öderler. Özel sektör %36 kurum ve stopajdan sonra da ayrıca gelir vergisi ödemektedir.
- b) Özel sektör yıllık kârından Devlet Tahvili satın alır, kamu sektörü muafıdır (441 sayılı kanun-madde 25)
- c) Kamu sektörü ithalâtında teminat yatırmaz, kota maddeleriyle sınırlı değildir (17 sayılı kararname). Hal buki özel sektör kredi piyasasının bütün imkânsızlığına rağmen ağır teminatlarla mahkûmdur.)

6 — Yabancı Sermaye Yatırımlarının Düzenlenmesi:

Bu konuda plânlama ve yetkili mercilerin fazla titiz davrandıkları kanısındayız. Plânımız 15 senelik perspektif içinde hem yabancı sermaye yatırımlarına, hem de yabancı krediye ihtiyacımız olacağını belirtmekte ve her yıl **25 milyon** dolarlık bir yabancı sermaye yatırımını beklemektedir. Durum böyle iken 6224 sayılı kanunun uygulanmaya başlandığı 1954 yılından 64 sonuna kalan sınıfa alana yatırım yapan yabancı sermaye 381 milyon liradır ve bunun içindeki yabancı payı **215 milyon** liradan ibarettir. Bunların 10 senede transfer edebilecekleri meblâğ **\$ 17.411.352** iken fiilen transfer ettikleri **\$ 7.791.788** ve yurttan bıraktıkları kısım **\$ 9.619.564** dir. Yine bizzat Devlet Plânlama Teşkilâtının yaptığı iki etüdden çıkardığımız rakamlara göre, ödeme bilançosunun aktifine kattıkları değerler, bütün haklarını transfer etseler dahi ancak **% 31** i bulmaktadır.

Şüphe yok ki yabancı yatırımlar içinde aynı sermayenin nisbî ağırlığı ecnebi sermayenin genellikle istihlâk malları imalatını tercih etmesi, verilen müsaadelerin süresiz olması, üzerinde durulması gereken noktalardır. Ne var ki ileri teknolojinin getirilmesinde, istihdam yaratmada, vergi ödemede olumlu etkileri olan yabancı sermayenin durumunu hislere kapılmadan açıkca belirtmek ve aksayan yönleri izale ettikten sonra yerli sermaye statüsü içinde çalışmalarına yarıyacak ortamı hazırlamak lâzımdır.

7 — Genel Olarak:

Sanayii geliştirecek tekml tedbirlerin alındığını düşünsek bile, kararları yürütecek son derece yetkili ve etkili bir idare mekanizmasının kurulması zarureti aşikârdır. Ayrıca;

- a) Özel sanayi sektörünün temsil durumu, bu günkü 5590 sayılı kanun muvacehesinde yetersizdir. Sanayinin özel sektör içinde federatif bir sistemle teşkilâtlanması lâzımdır.
- b) İç finansman ve ithalât sıkıntısı devam etikçe mevcut kaynakların kullanılmasında yenileri yerine, mevcut sanayie öncelik tanınmalıdır. Fazla kapasite bulunan sanayi kollarına yapılmak istenen yeni yatırımları süzgeçten geçirmek üzere döviz sağlayan müesseseler arasında koordinasyon kurulmalıdır.
- c) İmalât sanayii sektöründe tercihlerin, kamu yerine özel sektöre yapılmasında büyük iktisadî fayda vardır.

**Geçici Komisyonun Deęiřtirdięi
Serbest Malî Müşavirlik
Kanunu Tasarısı**

BİLANÇO ESASINDA DEFTER TUTACAK MÜKELLEFLER İÇİN

Vergi ve Muhasebe Klavuzu

FEHAMETTİN ERVARDAR
Serbest Hesap Uzmanı

Fiatı: 15.- TL.

Sabri Erdem

İstanbul Asliye 20. Hukuk Hâkimi

Yerli-Yabancı

İlmî ve Kazaî İctihatlarla
AİLE HUKUKU

Ç ı k t ı

Bez Ciltli : Fiatı 40 TL.

BİRİNCİ BÖLÜM

Serbest Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik (Mesleki Serbest ve Yeminli

Mali Müşavirlik

MADDE 1. — Bu kanun hükümlerine göre meslek icrasına hak kazananlara «serbest mali müşavir» ve «yeminli müşavir» denir.

Mesleğin Konusu

MADDE 2. — Genel olarak Serbest Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik,

a) Gerçek ve tüzel kişilerin veya teşebbüs ve işletmelerinin muhasebelerini kurmak, muhasebe, mali kanunlar ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek ve bu konularda istişari mütalâada bulunmak,

b) (a) bendinde yazılı konularda belgelerine dayanarak bilânço ve beyanname, mütalâaname, rapor ve benzerlerini düzenlemek, murakabe, inceleme, tahlil, ıslah, tahkim, tasdik, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak meslekidir.

Serbest Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler ilgililerin isteği veya idarenin re'sen lüzum göstermesi hallerinde, idare mercilerinde yukardaki işlerle il-

gili olarak yazılı ve sözlü açıklamada bulunabilirler, ayrıca gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dâva ve müdafayı tazammun etmemek üzere (a) ve (b) bendlerinde yazılı işlerle ilgili olarak idari yargı organlarında, yazılı ve sözlü açıklamada bulunabilecekleri gibi ilgili dosyalar üzerinde de inceleme yapabilirler.

Mesleğin Temel İlkeleri

MADDE 3. — Serbest Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik bir serbest meslektir. Bu meslek kamu hizmeti niteliğini haizdir. Meslek mensupları çalışmalarını kendi sorumlulukları altında tam bir bağımsızlık ve tarafsızlıkla yürütürler.

İşlerini kanunlara ve bunların uygulamalarına uygun olarak, muhasebe ve işletme ekonomisi ilkelerine ve işin gereklerine göre, doğruluk, düzenlilik özenle yaparlar.

Ticaretle uğraşamazlar.

2 nci maddede yazılı işlerin yürütülmesi dolayısıyla gerçek ve tüzel kişilere tabi ve onların iş yerlerine bağlı olarak hizmetli niteliği ile çalışamazlar.

Meslek Mensuplarının Hak ve Yetkileri

MADDE 4. — Bu kanunla konulan u-

sul ve esaslar gereğince Serbest Malî Müşavir ve Yeminli Malî Müşavir ruhsatını almış olmaları, gerçek ve tüzel kişilerin ve bunların teşebbüs ve işletmelerinin 2 nci madde kapsamına giren işlerini (tasdik ve açıklama yetkisi dışında) bu unvanları kullanmamak şartıyla serbestçe yapabilirler.

Geçici Ko.

İKİNCİ BÖLÜM

Serbest Malî Müşavirlik Genel Şartlar

MADDE 5. — Serbest Malî Müşavirliğin genel şartları şunlardır:

- Türk uyrukluğunda olmak, (Yabancı, Serbest Malî Müşavirler hakkındaki hüküm saklıdır).
- Medenî hakları kullanma yeterliği bulunmak,
- Haysiyeti kırııcı ve ağır cezayı mücip bir suçtan katiyen mahkûm olmamak,
- İyi ahlâk sahibi olmak ve meslek onur ve haysiyetine uymayan durumları bulunmamak,
- Ahlâkça iş çevrelerinin güvenliğini sarsacak bir durum ile dile gelmiş bulunmamak,
- Hileli veya taksirli şekilde iflâs etmiş olmamak,

Meslek Şartları

MADDE 6. — Serbest Malî Müşavir olabilmek için, 5 inci maddedeki genel şartlardan başka aşağıdaki şartların da yerine getirilmiş olması gereklidir:

a) Siyasal Bilgiler, İktisat ve Hukuk Fakülteleri ile İktisadî ve Ticarî İlimler

Akademilerinden veya meslek için gerekli kültürü veren benzerli yüksek okul ve Fakültelerden ve bunlara eşitliği Millî Eğitim Bakanlığınca kabul olunan yabancı Fakülte ve Yüksek okullardan birini bitirmiş olmak,

b) Devamlı olarak iki yıl bir Serbest veya Yeminli Malî Müşavir yanında staj yapmış olmak,

c) Meslek sınavını vermiş olmak,

d) Serbest Malî Müşavir ruhsatını almış olmak.

Staja Sayılan Hizmetler

MADDE 7. — Kamu idare ve kurumları, adli veya idarî yargı organları, İktisadî Devlet Teşekkülleri, özel kanun veya kararnamelerle kurulan kurumlar, bankalar, sigorta ortaklıkları, sermayesi 2 milyon veya daha çok olan sermaye ortaklıkları ile ortak sayısı en az 200 olan kooperatiflerin ve bunların birbirlerinin 2 nci madde kapsamına giren hizmetlerinde fiilen ve uygun sicille en az üç yıl çalışanların bu hizmetlerde geçirdikleri sürelerin bir yılı 6 ıncı maddede yazılı staj süresinden indirilir.

Bu şahıslar ayrıca, bir serbest veya yeminli malî müşavir yanında bir yıl staj yapmak zorundadırlar.

Meslek Sınavı ve Sınav Komisyonları

MADDE 8. — Meslek sınavları Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu Başkanının veya görevlendireceği bir hesap uzmanının başkanlığında, Maliye Bakanlığınca, 6 ncı maddenin (a) fıkrasında yazılı öğretim kurumlarının işletme iktisadî, malîye veya muhasebe konularında öğretim yapan iki öğretim üyesi veya öğretim görevlisi ile Odalar Birliğince seçilecek üç yeminli malî müşavirden kurulan sınav komisyonlarıncı yapılır.

Staj ve Sınava Sayılan Hizmetler

MADDE 9. — Uygun sicille 6 ncı maddenin (a) fıkrasında yazılı öğretim kurumlarında işletme iktisadı, maliye veya muhasebe konularında üç yıl öğretim yapan öğretim üyeleri veya öğretim görevlileri ile aynı süre ile maliye müfettişliği veya hesap uzmanlığı veya bunlardan her ikisini yapmış 6 ncı maddenin (b) ve (c) fıkrasında yazılı staj ve sınavla bağlı tutulmazlar.

Başvurma Usulü

MADDE 10. — Serbest malî müşavir olmak isteyenler katılmayı diledikleri serbest malî müşavirler odalarına başvururlar.

Odalar bu başvurular üzerine isteklilerle ilgili gerekli bilgileri toplayarak inceleyerek, isteğin kabulü veya reddi kararlarını ilgililere bildirirler. İsteğin kabulü niteliğindeki kararlar üzerine durumları 9 ncü maddeye uyanlar dışında, başvuruların sınava girmesini sağlar.

İsteği reddolunanlar bu konudaki kararlara Odalar Birliği nezdinde itirazda bulunabilirler.

Sınavlara en çok üç defa girilebilir.

Yabancı Serbest Malî Müşavirler

MADDE 11. — Serbest müşavirlik mesleğini resmen düzenlemiş olan yabancı bir devletin uyrukluğundaki kişiler, kendi memleketlerinde elde etmiş oldukları haklardan 2 nci madde konusuna giren hizmetleri, karşılıklılık şartı ile serbest malî müşavir ünvanı altında Türkiye'de de yapabilirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yeminli Malî Müşavirlik

MADDE 12. — Yeminli malî müşavirlik, serbest malî müşavirliğin seçiliş ve

çalışmaları bu bölüm hükümlerine bağlı bulunan ve beyan tasdiki yetkisi verilen sınıftır.

Seçilme Şartları

MADDE 13. — Yeminli niteliğinin kazanılabilmesi için 5 ncı maddede gösterilen şartlardan başka,

- Fiilen dört yıl serbest malî müşavirlik yapmış olmak,
- Yeminli malî müşavirlik sınavını vermiş olmak,
- Yeminli malî müşavir ruhsatını almış olmak gereklidir.

Kısmen Serbest Malî Müşavirlik Hizmetine Sayılan Süreler

MADDE 14. — Kamu idare ve kurumları, adli veya idarî yargı organları, İktisadî Devlet Teşekkülleri, özel kanun veya kararnamelerle kurulan kurumlar, bankalar, sigorta ortaklıkları ve 2 milyon lira veya daha çok sermayeye sahip sermaye ortaklıkları ile ortak sayısı en az 500 olan kooperatiflerin ve bunların birliklerinin 2 ncı madde kapsamına giren hizmetlerinde fiilen ve uygun sicille sekiz yıl çalışmış olanlardan durumları 5 inci madde ile 6 ncı maddenin (a) fıkrasına uyanlar, yeminli malî müşavir yanında bir yıl staj yaptıkları takdirde 13 ncü maddenin (a) fıkrası hükmünün yerine getirmiş sayılırlar.

Geçici Ko.

Sınav ve Sınav Komisyonu

MADDE 15. — Yeminli Malî Müşavirlik Sınavı Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu Başkanı veya vekil edeceği bir Hesap Uzmanının Başkanlığında, iki hesap uzmanı ve 6 ncı maddenin (a) fıkrasında yazılı öğretim kurumlarının

İşletme iktisadî, maliye veya muhasebe konularında öğretim yapan üyeleri arasından seçilecek iki profesör ile Odalar Birliğince seçilecek iki Yeminli Malî Müşavirden kurulan sınav komisyonun yapılır.

Serbest Malî Müşariliğe ve Sınava Sayılan Hizmetler

MADDE 16. — Uygun sicille 6 ncı maddenin (a) fıkrasında yazılı öğretim kurumlarında işletme iktisadî, maliye veya muhasebe konularında öğretim yapan profesörlerle yedi yıl Maliye Müfettişliği veya hesap uzmanlığı veya bunlardan her ikisini yapmış olanlar 13 cü maddenin (a) ve (b) fıkralarında yazılı hükümlere bağlı tutulmazlar.

Başvurma Usulü

MADDE 17. — Yeminli Malî Müşavir olmak isteyenler, bağlı bulundukları veya katılmak istedikleri Serbest Malî Müşavirler Odasına başvururlar. Odalar bu başvurular üzerine istekliler hakkında gerekli bilgileri toplayarak mütalâaları ile birlikte dosyayı Odalar Birliğine gönderirler.

Odalar Birliği başvurmayı inceler, istegin kabul veya reddi kararlarını ilgiliye tebliğ etmek üzere Odalara bildirir ve kabul niteliğindeki kararlar üzerine, durumları 16 ncı maddeye uyanlar dışında, başvuranın sınava girmesini sağlar.

İsteği reddolunanlar, Odalar Birliğinin bu konudaki kararlarına karşı Maliye Bakanlığı nezdinde itirazde bulunabilirler.

Yemin ve Unvanın Verilmesi

MADDE 18. — Sınavı kazananlar ve ya durumları 16 ncı maddeye uygun bulunanlar 15 nci maddede yazılı komisyon önünde aşağıda yazılı yemini ederler.

«Yeminli serbest malî müşavirliğin bir kamu hizmeti olduğunu bilerek Türkiye Cumhuriyetinin Kanunlarına üstün bir dikkatle uyacağıma, meslekimi tam bir bağımsızlık ve tarafsızlıkla yapacağıma, üzerime aldığım işleri doğruluk, düzen ve özenle yerine getireceğime namusum üzerine söz veririm.»

Yemin bir tutanağa geçirildikten sonra ilgiliye «Yeminli Malî Müşavir» unvanı Maliye Bakanlığınca ruhsat verilmek suretile tevcih edilir.

Beyan Tasdiki

MADDE 19. — 2 nci madde kapsamına giren hususlarda, kanunları gereğince, kamu idare ve kurumlarına beyanda bulunmakla ödevli gerçek ve tüzel kişiler, beyanlarının içinde yer alan bilgileri yeminli malî müşavirlere tasdik ettirdikleri takdirde, bu tasdik, tasdikın tanımı ve kapsamı ölçüsünde, kamu idaresinin yetkili organlarıncaya yapılmış bir inceleme olarak kabul edilir.

İncelemenin gereğinde tekrarına ilişkin Vergi Usul kanunu hükümleri ile, başka kanunların denetleme ile ilgili hükümleri saklıdır.

Geçici Ko.

Tasdikın Tanımı

MADDE 20. — 19 ncü maddedeki beyan tasdikından maksat, beyanda bulunanın defter, hesap, kayıt ve belgelerine dayanılarak beyanlarının doğruluğunu, kanunlar ve bunların uygulamalarına uygunluğunu incelemek ve varılan sonucu kanaati ile birlikte rapora bağlamaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Meslek Kuruluşları ve Yüksek Disiplin Kurulu Serbest Malî Müşavir Odaları

MADDE 21. — Serbest Malî Müşavirler odaları bu kanunda kendilerine ve

rilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere kurulan kamu kurumu niteliğinde, tüzel kişiliği olan meslek kuruluşlarıdır.

Bu kanunda kullanılan oda terimi yukarıda tanımlanan serbest malî müşavirler odalarını ifade eder.

Odaların Kuruluşları ve Bölge Sınırları

MADDE 22. — Odalar en az elli meslek mensubunun bulunduğu yerlerde kurulur.

Odaların kuruluşu ile ilgili işlemler ve Odaların çalışma bölgelerinin sınırları Odalar Birliğince belli edilir.

Elliden az meslek mensubunun bulunduğu yerlerin uygun durumda bulunan Odaya bağlanmasına Odalar Birliğince karar verilir.

Odaların unvanı, bulundukları yer veya bölgenin adı ile «Serbest Malî Müşavir Odası» ibaresinden meydana gelir.

Meslek mensupları Odalara üye olmak zorundadırlar. Yazılı oldukları Odanın bulunduğu yerden başka bir yere yerleşen meslek mensupları ayrıldıkları Oadaki kaydını sildirecek, yerleştikleri çevrenin Odasına yazılırlar. Odalara üye olmıyanlar Serbest Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik yapamazlar.

Odaların Görevleri

MADDE 23. — Odaların görevleri şunlardır:

a) Meslekî ahlâk ve dayanışmayı korumak, mesleğin gelişmesi ile ilgili her türlü bilimsel ve sosyal çalışmalarda ve uygulanmalarda bulunmak,

b) Meslek mensuplarınca uyulması zorunlu meslekî kararlar alınması konu-

sında Odalar Birliğine tekiflerde bulunmak,

c) Bu kanunla ve başka kanunlar ve bunların uygulamalarıyla belli edilen görevleri yapmak,

d) Resmî makamlarca istenen mesleklerle ilgili bilgileri vermek mütalâa beyan etmek,

e) Yukarıda yazılı konularla ilgili olarak odalara intikal edecek başka işleri yapmak.

Taşınamaz Mallara Sahibolma

MADDE 24. — Odalar ancak, oda kurulu kararı ile taşınamaz mallar almaya, satmaya, ipotek verip kabul etmeye yetkilidir.

Geçici Ko.

Odaların Organları

MADDE 25. — Odaların organları şunlardır:

- a) Oda Kurulu,
- b) Yönetim Kurulu,
- c) Disiplin Kurulu,

a) Oda Kurulu :

Oda Kurulu Odaya kayıtlı üyelerin çoğunluğu ile Odaya dahil serbest ve yeminli müşavirler arasından seçilir. İlk toplantıda çoğunluk sağlanamadığı takdirde, seçim onbeş gün sonraya bırakılır. Bu toplantıda, Oda Kurulu katılan üyelerin çoğunluğu ile seçilir. Üyelerinin sayısı kırktan az, yüzden çok olamaz. Oda Kurulunun süresi dört yıldır. Yılda en az bir defa toplanır. Oda Kurulu kendi üyeleri arasından her yıl bir başkan ile bir veya iki başkanvekili seçer.

Oda Kurulunun görevleri şunlardır:

1. Genel olarak odaların amaçları-

nın gerçekleştirilmesi için gereken karar ve tedbirleri almak,

2. Oda Yönetim Kurulu üyelerini seçmek,

3. Yönetim Kurulunca yapılacak teklifleri incelemek ve karara bağlamak,

4. Meslek mensuplarının uyulması zorunlu mesleki kararlar alınması konusunda Odalar Birliğine tekliflerde bulunmak,

5. Yıllık bütçe ve kesin hesapları tasdik etmek,

6. Yönetim Kurulunu ibra etmek, gerektiğinde sorumlu görülenler hakkında kovuşturmaya karar vermek.

b) Yönetim Kurulu :

Yönetim Kurulları, Oda Kurulunca kendi üyeleri arasından seçilen altı kişiden meydana gelir. Üyelerinin üçte ikisinin yeminli müşavir olması şarttır. Oda Kurulu üyeleri arasında Yönetim Kuruluna seçilecek sayıda yeminli malî müşavir yoksa, noksan miktar Odaya yazılı başka yeminli malî müşavirler arasından seçilerek tamamlanır. Odaya yazılı üyeler arasından da bu çoğunluk sağlanamazsa var olanlarla yetinilir.

Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri, Oda Kurulu toplantılarına katılma ve oy kullanma hakkında sahiptirler.

Yönetim Kurulu kendi üyeleri arasından bir yıl için bir başkan ve bir veya iki başkanvekili seçer.

Yönetim Kurullarının görevleri, Odaların işlerini kanunlar, yönetmelikler ve Oda Kurulu kararları çerçevesinde yürütmek ve odaları temsil etmektir.

Yönetim Kurulu, disiplin cezaları ile ilgili olanlar dışında, yetkilerinden bir kısmını üyelerinden bir veya birkaçına veya Genel Sekretere devredebilir.

c) Disiplin Kurulu :

Oda Disiplin Kurulları, disiplin cezaları ile ilgili işlemleri yapmak ve kararları almakla görevlidir.

Disiplin Kurulları, Oda Kurullarınca seçilecek üç üyeden meydana gelir. Yeminli malî müşavirler bu kurullarda üçte iki oranında temsil edilir.

Yönetim Kurulu üyeleri, Disiplin Kuruluna üye olamazlar.

Disiplin cezası verilmesi ile ilgili teklifler Yönetim Kurullarınca yapılır.

Oda Disiplin Kurulları, yeminli malî müşavirler hakkında karar alamaz.

Oda Disiplin Kurulu kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde, Odalar Birliğinin Disiplin Kurulu nezdinde itiraz edilebilir.

Geçici Ko.

Genel Sekreter ve Memurlar

MADDE 26. — Odaların, işlerini çevirmekle görevli bir genel sekreteri bulunur. Genel sekretere bağlı gereği kadar memur kullanılır.

Odaların Gelirleri

MADDE 27. — Odaların gelirleri şunlardır:

a) Yazılma parası, Odaya yazılma sırasında alınır,

b) Aidat, üyelerden yılda bir defa alınır,

c) Munzam aidat, üyelerin mesleki çalışmaları sonunda bir yıl içinde sağladıkları safi kazançları üzerinden % 2 oranında alınır,

d) Odalar Birliğinin yardımları,

e) Diğer yardım ve bağışlar,

- f) Disiplin para cezaları,
- g) Çeşitli gelirler.

(a) ve (b) fıkralarında yazılı gelirlerle, odalarca belge düzenlenmesi, tasdik ve başkaca yapılacak hizmetler karşılığı olarak alınacak ücretlerin tutarları Yönetim Kurullarının teklifleri üzerine oda kurullarınca belli edilir.

Organların Feshi, Odaların Kaldırılması ve Tasfiyeleri

MADDE 28. — A) Organların feshi:

Odaların organlarının feshinde aşağıdaki esaslar uygulanır:

a) Yönetim kurullarının feshi :

Oda kurulları, yönetim kurullarını gerekli gördükleri durumlarda her zaman değiştirip yenilerini seçebilirler. Yeni Yönetim Kurulu sürenin kalan kısmını tamamlar.

b) Oda kurullarının feshi :

1. Oda kurullarının mürettep sayıdaki üyesinin yarısından çoğunun yazılı isteği üzerine, mürettep sayıdaki üyesinin üçte ikisinin vereceği kararla feshedilir. İki toplantıda bu oran bulunmazsa bir yıl fesih isteğinde bulunulamaz.

2. Çalışmalarını meslekî ahlâk ve memleketin genel menfaatleri ile ahenkli olarak yürütmeyen, kanunlar ve bunların uygulamalarına uymıyan, görevlerini iyiye kullanmıyan ve Odalar Birliği kararlarına uymıyan oda kurulları, yargı mercilerince karar verilmek suretile Maliye Bakanlığınca feshedilir.

Bu hallerde oda kurulu yeniden kurulur. Yeni oda kurulu eski oda kurulunun kalan süresini tamamlar.

B) Odaların kaldırılması ve tasfiyesi:

Odaların kaldırılması ve tasfiyesinde

aşağıdaki esaslar uygulanır:

Odaların kaldırılması ve tasfiyesi için, Odaya yazılı mürettep adedin üçte biri miktarındaki üyenin Oda Kuruluna yazılı bir istekte bulunması, bu önerge üzerine Oda Kurulunun mürettep sayısının üçte iki çoklukla kaldırma ve tasfiye için plebisite karar vermesi gerekir. Plebisit en çok üç gün sürer. Plebisit sonucun bütün üyelerin yüzde altmışının kaldırma ve tasfiyeyi istemesi gerekir.

Bu suretle kaldırılmasına karar verilen Oda hakkında anonim ortaklıkların tasfiyesi ile ilgili hükümler uygulanır.

Tasfiye sırasında taşınabilir ve taşınamaz mallar paraya çevrilir. Bu paralar yeddiemin sıfatı ile Odalar Birliğine verilir ve bir bankada toplanır. Kaldırılan oda, beş yıl içinde aynı çalışıp bölgesinde yeniden kurulursa, bu para yeni odaya verilir. Beş yılın sonunda sözü edilen paralar Odalar Birliğine gelir olarak yazılır.

Geçici Ko.

Odalar Birliği

MADDE 29. — Odalarca, kamu kurumu niteliğinde, tüzel kişiliği olan bir birlik kurulur. Birliğin adı «Türkiye Serbest Mali Müşavirler Odaları Birliği» dir.

Bu konuda Odalar Birliği terimi birliğin kısaltılmış adı olarak kullanılmaktadır.

Odalar Birliğinin merkezi Ankara'dır.

Odalar Birliğinin Görevleri

MADDE 30. — Odalar Birliğinin görevleri şunlardır:

- a) Meslekin olgunlaşması ile ilgili çalışmalarda bulunmak,
- b) Yönetmelikler yapmak ve onamak,

c) Odalar arasında çıkacak meslekî anlaşmazlıkları kesin olarak çözümlenmek,

d) Millî ve milletlerarası meslekî kuruluşlara üye olmak ve her çeşit kuruluşlar kurmak, milletlerarası meslek toplantılarına katılmak,

e) Bu kanunla verilen başkaca görevleri yapmak ve meslekî konularda resmî makamlarca istenen bilgi ve mütalâaları vermek,

f) Maliye Bakanlığınca verilecek görevleri yerine getirmek,

Odalar Birliğinin Organları

MADDE 31. — Birliğin organları şunlardır:

- a) Genel Kurul,
- b) Yönetim Kurulu,
- c) Disiplin Kurulu,
- a) **Genel Kurul:**

Birlik Genel Kurulu, Odaların, Oda Kurulları üyeleri arasından seçecekleri delegelerden kurulur. Her Oda, delege olarak, Oda kurulları üyelerinin onda biri oranında delege seçer. Genel Kurul kendi üyeleri arasından bir yıl için bir başkan ve bir başkanvekili seçer.

Delegelerin Genel Kurula katılma giderleri bağlı oldukları Odalarca ödenir.

Genel Kurul her yıl Haziran ayında toplanır. Genel Kurulun görevleri şunlardır:

1. Birlik Yönetim Kurulunu seçmek,
2. Birlik Yönetim Kurulunca hazırlanan yönetmelikleri incelemek ve tasdik etmek,
3. Yönetim Kurulunca hazırlanacak raporları incelemek ve tasdik etmek,

d. Odalar arasında iş birliği kurmak ve bunların gelişmelerini sağlamakla gerekli görülecek tedbir ve kararları almak,

5. Odalar Birliği bütçe ve kesin hesabını incelemek ve karara bağlamak,

6. Uyulması sorumlu meslekî kararlar almak,

7. Yönetim Kurulunu ibra etmek, sorumlu görülenler hakkında kovuşturmaya karar vermek.

b) Yönetim Kurulu :

Yönetim Kurulu, Genel Kurulun bir yıl için seçeceği dokuz kişiyle kurulur. Yönetim Kurulu üyelerinin en az üçte ikisinin yeminli malî müşavir olması gerekir. Genel Kurulda bu sayıda yeminli malî müşavir yoksa eksik miktar, Odalara yazılı başka yeminli malî müşavirler arasından seçilerek tamamlanır.

Odalar Birliği Yönetim Kurulu kendi üyeleri arasından bir başkan ve bir başkanvekili seçer.

Yönetim Kurulunun görevi Odalar Birliğinin işlerini kanunlar ve bunların uygulamalarıyla, Genel Kurul kararları çerçevesinde yürütmek ve Odalar Birliğini temsil etmektir.

Yönetim Kurulu, yetkilerinin bir kısmını, üyelerinden bir veya birkaçına veya genel sekretere devredilir.

c) Disiplin Kurulu:

Odalar Birliği Disiplin Kurulu, Odalar Birliği Genel Kurulunca seçilecek altı üyeden meydana gelir. Yeminli malî müşavirler bu kurulda üçte iki oranında temsil edilir.

Disiplin Kurulu yeminli malî müşavirler hakkında verilecek disiplin cezaları ile ilgili işlemleri yapmak, Oda Disiplin kurullarının kararlarına karşı yapılacak itirazları incelemek ve bu konularda gerekli kararları almakla görevlidir.

Yönetim Kurulu üyeleri, Disiplin Kuruluna üye olamazlar.

Kurulun kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde, Yüksek Disiplin Kurulu nezdinde itiraz edebilirler.

Genel Sekreter ve Memurlar

MADDE 32. — Odalar Birliğinin işlerini çevirmekle görevli bir genel sekreteri bulunur. Genel Sekretere bağlı gereği kadar memur kullanılır.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 33. — Odalar Birliği Disiplin Kurulu kararlarına yapılacak itirazları incelemeye Yüksek Disiplin Kurulu yetkilidir.

Yüksek Disiplin Kurulu, Odalar Birliği Genel Kurulunca, Yönetim Kurulu dışından seçilecek ve Yeminli Mali Müşavir ile Maliye Bakanlığınca seçilecek üç üyeden kurulur. Bu kurula, memur üyelerden biri başkanlık eder.

Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Maliye Bakanlığı nezdinde itiraz edilebilir.

Maliye Bakanlığının itiraz üzerine vereceği karar kesindir.

Odalar Birliğinin Gelirleri

MADDE 34. — Odalar Birliğinin gelirleri, Odalar Birliğini kuran meslek kuruluşlarının kendi gelirlerinden Odalar Birliğinin hazırlıyacağı bir yönetmeliğe göre verecekleri paylar ile genel hükümler çerçevesinde sağlayacakları ücret, bağış ve yardımlardan meydana gelir.

Barem Dışı Kalmak

MADDE 35. — Bu kanunla kurulan Odalar ve Odalar Birliği 3659 sayılı Ka-

nun hükümleriyle ek ve tadillerine bağlı değildir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Meslek Kütüğü ve Ruhsatlar Meslek Kütüğü

MADDE 36. — Odalar birliğinde bir meslek kütüğü tutulur.

Her yıl kütüğe yazılı meslek mensuplarından yeni ruhsat almış olanların ad ve soyadlarını, iş yerlerini, bağlı oldukları odaların adlarını gösterir alfabetik bir liste Odalar Birliğince düzenlenir ve yayınlanır.

Geçici Ko.

Meslek Ruhsatları

MADDE 37. — Meslek mensuplarına 6 ncı maddede sözü geçen ruhsat karşılık tutarı bağlı olduğu veya katılmak istediği Odaya ödenmek suretile Odalar Birliğince verilir.

Yukarıdaki fıkrada sözü geçen, ruhsatların karşılık tutarların yıllık aidatın iki katını geçmemek üzere, Odalar Birliği belli eder.

Yeminli mali müşavirlerin ruhsat karşılık tutarları da bağlı bulundukları veya katılmak istedikleri Odalara ödenir.

Kütükten Çıkarma

MADDE 38. — Meslekin, bu kanunda yazılı şartlarını kaybeden, Disiplin Kurulu kararları ile meslekten çıkarılan, kendi isteği ile ayrılan veya vefat edenler kütükten çıkarılır.

Kütükten çıkarmayı gerektiren durumun ortadan kalktığını ve ilk yazılmaya esas olan şartların varlığını ispat eden kişiye kütükteki eski yeri geri verilir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kapsam Anlaşmazlıklarının Mercileri

MADDE 39. — Belirli işlerin 2 nci madde kapsamına girip girmeyeceği, belirli hizmetlerin 7 ve 14 ncü maddelerde gösterilen hizmetlerden sayılıp sayılmayacağı veya yabancı uyrukluğundaki meslek mensuplarının 11 nci madde hükmünden faydalanmaları konusunda meydana gelecek anlaşmazlıkların çözüm yeri, birinci derecede Odalar Birliği, ikinci derecede Maliye Bakanlığıdır.

Meslek Unvanlarının Korunması

MADDE 40. — «Serbest Malî Müşavir», «Yeminli Malî Müşavir» unvanlarının, sözü edilen bu ad, terim ve kavramlara karışacak, onlara benziyecek her türlü unvan, ibare veya remizlerin, kanunen hakları olmyanlarca her ne suretle olursa olsun, kullanılması yasaktır.

Meslek Sırları

MADDE 41. — Meslek mensupları ve bunların yanında çalışanlar, işleri dolayısıyla öğrendikleri sırları, kanun bakımından suç olup cezaî kovuşturmayı gerektiren durumların yetkili mercilere duyurulması dışında, ifşa edemeyecekleri gibi, çeşitli kanunlarla muhbirlere tanınan hak ve menfaatlerden de faydalanamazlar.

Tanıklık sırrının ifşası sayılmaz.

Reklâm Yasağı

MADDE 42. — Meslek mensupları reklâm niteliğinde olmamak şartile unvan, adres ve çalışma konularını gösterir ilânlar yapabilirler.

Meslek Mnesuplarının Ücretleri

MADDE 43. — Meslek mensuplarının ücretleri taraflar arasında serbestçe belirlenir. Şu kadar ki, ücretlerin tutarı, işin hasılasına ortaklık şeklinde belirlenemez.

Üye Aidatını Ödemeyenler

MADDE 44. — Aidat takvim yılının ilk ayında ödenir.

Bir takvim yılına ilişkin, munzam aidat ertesi yılın Mayıs ve Kasım aylarında iki eşit taksitte ödenir.

Süresinde ödenmeyen aidat ve munzam aidat yüzde yirmi zamlı olarak alınır.

Yapılan bildiriye rağmen, aidat veya munzam aidatını zorlayıcı sebep olmaksızın, ödenmesi gereken takvim yılının sonundan itibaren üst üste iki yıl ödemeyenler geçici olarak işten alıkonulur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Sorumluluk ve Teminat

MADDE 45. — Meslek mensuplarının mesleklerinin yürütülmesinden dolayı sorumlulukları, genel ve özel kanunların hükümlerine göre belirlenir.

Şu kadar ki, kovuşturma yapılması Maliye Bakanlığının iznine bağlıdır.

Soruşturmayı yürütecek olanlar Maliye Bakanlığınca belirlenir. Soruşturma yapmakla görevlendirilenler delilleri tesbit etmeye, ifade almaya, bilirkşi tayinine, sanıklar ve suç ile ilgili görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerlerinde, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun arama ile ilgili hükümleri çerçevesinde hâkim kararına istinaden arama yapmaya yetkilidir.

Disiplin Cezaları

MADDE 46. — Meslek mensuplarının mesleki nitelik ve görevlerinin gereğine uymıyan durum ve fiillerinden dolayı durum ve fiillerin ağırlık derecesine göre haklarında disiplin cezaları uygulanır.

Disilin cezaları şunlardır:

1. İhtar,
2. Tevbih,
3. 1000 liraya kadar para cezası,
4. Bir yıldan az, beş yıldan çok olmamak üzere geçici olarak işten alıkonma,
5. Yeminli niteliğini kaldırma,
6. Meslekten çıkarma.

Adli kovuşturma ve yargı hükümleri, disiplin cezalarının kovuşturulmasına engel olamaz.

Disiplin cezaları kesinleşmedikçe infaz olunmaz.

Hakkında disiplin cezası takibatına girilen şahsın savunması alınmadıkça disiplin cezası uygulanamaz.

Disiplin cezasını gerektiren fiillerin vukuundan itibaren beş sene geçmiş ise takip yapılamaz. Disiplin cezasını gerektirecek fiil suç teşkil ettiği ahvalde, suça ait zaman aşımı uygulanır.

Para cezası hakkındaki kararlar İcra ve İflâs Kanununun ilâmların icrası hakkındaki hükümlerine göre infaz olunur.

Meslek Nizamlarına Aykırı Hareket Edenler, Meslek Unvanlarını Haksız Kullananlar

MADDE 47. — Kanunun 4 ve 40 ncı maddelerine aykırı hareket edenlerle, disiplin kurulu kararı ile geçici olarak iş-

ten alıkonanlardan veya meslekten çıkarılanlardan veya yeminli niteliği kaldırılanlardan meslek unvanlarını kullanmaya devam edenler hakkında mahkeme kararı ile 100 liradan 1.000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Suçun tekrar işlenmesi halinde para cezasından başka üç aya kadar hapis cezası da verilir.

Sırları İfşa Edenler

MADDE 48. — Kanunun 41 nci maddesi hükmüne aykırı hareket edenler hakkında Türk Ceza Kanununun 198 nci maddesindeki ceza iki kat olarak uygulanır.

Temel Bilgilere Aykırı Hareket

MADDE 49. — 3 ncü maddede yazılı temel ilkelere aykırı hareket eden meslek mensupları hakkında ilkin, geçici işten alıkonulma, tekrarında meslekten çıkarma cezaları uygulanır.

5 nci maddenin (c) bendinde yazılı suçlanan mahkûm olan meslek mensupları hakkında kesin olarak meslekten çıkarma cezası uygulanır.

Kararlar ve Huzur Hakkı

MADDE 50. — Bu kanunda adı geçen komisyon ve kurullar çoğunluk toplanır ve toplantıya katılanların çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır.

Sınav komisyonları üyelerinin tam sayısı ile toplanır.

Komisyon ve kurullar başkan ve üyelerine katılacakları toplantılar için, Odalar Birliği Yönetim Kurulunca uygun görülüp kararlaştırılacak tutarlarda huzur hakkı ödenir.

Yönetmelik

MADDE 51. — Aşağıdaki ilke ve esaslar yönetmeliklerle belli edilir.

1. Mesleğe katılmak isteyenlerin başvurma usulleri,

2. Meslek sınavlarının açılışı, şekil ve konuları ve stajyere bağlı olacağı esaslar,

3. Tasdikın mahiyeti ve kapsamı, tasdik raporlarını çeşidi, şekilleri, verileceği yer ve bunlara aykırılık halinde yapılacak işlemler.

4. Odalar ve Odalar Birliğince ücret karşılığında yapılacak hizmetler,

5. Genel Sekreterlerin görev ve yetkileri ve memurların özlük işleri ve ücret durumları,

6. Oda organlarının feshi halinde, bu organların yeniden kuruluşuna kadar işlerin ne şekilde yürütüleceği,

7. Odalar Birliğinde kurulacak meslek kütüğünün ne şekilde tutulacağı,

8. Serbest ve Yeminli Mali Müşavirlerin tutmak zorunda oldukları defter, yazı, belge çalışma notları ve dosyaları ile bunların saklanacakları süreler,

9. Disiplin kurulları ve Yüksek Disiplin Kurulunun çalışma usul ve esasları, disiplin cezalarını gerektiren hal ve fiillerle bunlara uygulanacak cezalar ve para cezalarının ödeneceği süreler.

10. Yukarıda sayılanlar dışında gerekli görülecek sair konular,

Yönetmelikler Odalar Birliğince hazırlanır ve Maliye Bakanlığınca onaylandıktan sonra yürürlüğe girer. Bakanlık bu yönetmelikler üzerinde gerekli değişiklikleri yapabilir.

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Kanunun Yayımında Serbest Mali Müşavir Olma

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yayım tarihinde 2 nci maddede yazılı işlerle üç yıldan beri serbest olarak meşgul bulunanlar veya aynı süre ile evvelce meşgul olmuş bulunanlarla, 14 nci maddede gösterilen idari ve yargı organlarıyla kurumların 2 nci madde kapsamına giren işlerinde fiilen ve uygun sicil ile sekiz yıl çalışmış olanlar, 5 nci madde ile 6 ncı maddenin (a) bendinde yazılı şartları haiz oldukları takdirde, geçici 2 nci maddede gereğince kurulacak komisyonlara gerekli belgelerle başvurarak «Serbest mali müşavir» unvanının tanınmasını isteyebilirler.

Yukarıdaki fıkra gereğince, serbest mali müşavir olmak üzere başvuranlardan evvelce işini bırakmış olanlarla, Kanunun yayımı tarihinde mesleğe katılmak isteyenlerin, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde serbest olarak meslekî faaliyete başlamış olmaları şarttır.

Ayrırma Komisyonlarının Kuruluş Görevleri

GEÇİCİ MADDE 2. — Maliye Bakanlığınca belli edilecek yerlerde ayrırma komisyonları kurulur. Bu komisyonlar, Maliye Bakanlığının üç temsilcisi ile Ticaret ve Sanayi Odalarını temsil eden iki üyeden kurulur.

Komisyonu, memur üyelerden biri başkanlık eder.

Ayrırma komisyonlarının hangi yerlerde ve hangi tarihlerde çalışmaya başlayacağı Maliye Bakanlığınca belli edilerek, Resmî Gazete ile, ayrıca Maliye Bakanlığınca gerekli görülecek yerlerde,

gündelik gazetelerden birinde veya sair suretlerle ilân olunur.

Bu komisyonlara, çalışmaya başlıyacakları tarihten itibaren bir ay içinde başvurulması gerekir.

Maliye Bakanlığı aynı yerde birden çok Ayırma Komisyonu ve bir bölgedeki işlerle uğraşmak üzer belirli yerlerde bölge Ayırma komisyonları kurabilir.

Maliye Bakanlığınca görevlendirilecek Ayırma komisyonları, önce bir arada toplanarak çalışma esas ve usullerini geçici bir yönetmelikle belli edrler. Bu yönetmelik bütün ayırma komisyonlarında uygulanır.

Komisyonlar, başvuranların durumlarının bu kanunla güdülen amaca uygun olup olmadığını, meslek için gerekli başkaca nitelikleri bulunup bulunmadığını, geçmişteki hizmetlerini, varsa eserleri ve kişisel ve toplumsal türlü durumlarını inceleyip soruşturarak ve takdir haklarını kullanarak karar verirler.

Bu incelemeler ve soruşturmalar sırasında başvuranlar, komisyonlarca istenecek her türlü belgeleri ibraz etmek zorundadırlar.

Komisyonların kararlarına karşı, bildirme tarihinde başlayarak 15 gün içinde Maliye Bakanlığı nezdinde itiraz edilebilir.

İstekleri reddolunanların, bu kanun hükümleri çerçevesinde mesleğe girme hakları saklıdır.

Kanunun Yayımlında Yeminli Mali Müşavir Olma

GEÇİCİ MADDE 3. — 15 nci maddede ki sınav komisyonu çalışmalara başla-

yıncaya kadar, durumları 16 ncı maddeye uyanlarla Maliye müfettişliğinden veya hesap uzmanlığından ayrılmış olup da bu kanunun yayımı tarihinde önce 2 nci maddede yazılı işlerle serbest olarak meşgûl bulunmuş olanların maliye müfettişliğinde veya hesap uzmanlığında geçen hizmet süreleri ile serbest çalışma süreleri toplamı yedi yılı bulanlar kendilerine yeminli niteliğinin tanınmasını Maliye Bakanlığından isteyebilirler.

Bu kanunun yayımı tarihinde 5 nci madde ile 6 ncı maddenin (a) bendinde yazılı şartları haiz olarak 2 nci madde kapsamına giren işlerle en az üç yıldan beri, serbest olarak meşgûl bulunan veya evvelce meşgûl bulunmuş olanların bu işlerde geçirdikleri sürelerin üç yılı bir defaya mahsus olmak üzere, 13 ncü maddenin (a) fıkrasına söz konusu edilen dört yıllık süreden indirilir.

Yabancı Serbest Mali Müşavirler

GEÇİCİ MADDE 4. — İlgili devletlerce karşılıklılık şartı sağlanıncaya kadar, 11 nci madde hükmünden faydalanmayan yabancı serbest mali müşavirler, kanunun yürürlüğünden başlayarak iki yıl müddetle işlerine devam edebilirler.

Yönetmeliklerin Düzenlenmesi

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunda sözü geçen yönetmelikler kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde düzenlenir.

Yönetim ve Disiplin Kurullarının Kuruluşu

GEÇİCİ MADDE 6. — Oalar ve Odalar Birliğinin ilk kuruluşunda, yönetim

ve disiplin kurullarının teşekkülünü sağlayabilmek için gerekli sayıda yeminli malî müşavir bulunamazsa, bunların yerine Maliye Bakanlığınca gösterilecek memur veya oda kurulları ve genel kurulca teklif edilecekler arasından seçilerek serbest malî müşavirler görevlendirilir.

Meslek Kuruluşlarının Kurulmasından Önceki Çalışmalar

GEÇİCİ MADDE 7. — Meslek kuruluşlarının kurulmasına kadar çalışmalar Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulunca yürütülür.

Aslı gibidir.

ARSLAN tuğla

ATEŞ TUĞLASI
YAPI TUĞLASI

FABR.: Silâhtar C. 148 Eyüp-Tel : 21 11 32 - MAĞ.: Tersane Cad. 67 Karaköy-Tel : 44 30 40

Dünyada Ekonomik Olaylar

Doğan TAMER

Müşterek Pazar üyeliği konusunda, uzun süren kabine çalışmalarından sonra, İngiliz Başkani Harold Wilson, hükümetinin görüşünü açıkladı. İngiltere Müşterek Pazar üyesi ülkelerle temas ettikten sonra üyelik için müracaat edip etmiyeceğine karar verecektir. Anlaşılacağı üzere İşçi Partisi Başkanı gayet ihtiyatlı bir lisan kullanmaktadır. Bunun sebebi ise gayet aşikârdır. Her şeyden evvel, bundan önceki müracaatında olduğu gibi, İngiltere tekrar Fransa'nın bir azizliğine uğramamak için, müracat ettiği takdirde kabul edilip edilmeyeceği konusunda zemin yoklayacak, aynı zamanda, girişi ile ilgili olarak bazı şartlar ile ri sürecektir.

Başbakan Wilson, İngiltere'nin şartlarının şunlar olacağını belirtmiştir :

1 — İngiliz Hükümeti, Roma Anlaşmasını, ancak yeni bir üye olduğu için kendisine bazı imtiyazlar tanınması şartıyla imzalayacaktır.

2 — İngiltere'nin Müşterek Pazar'a intikâli Sterlinin kıymetinde bir değişiklik yaratmayacaktır .

3 — Birçok ziraî istihsal kolları bu iştirâkten yararlanacaksa da süt, patates ve sebze sektörleri muhtemelen zarar görecektler arasında bulunacaktır. Diğer taraftan, Müşterek pazarda buğdaya tatbik edilen gümrük resimleri, İngiltere'nin Avustralya ve Kanada'dan yaptığı ithalâtı geniş alanda etkileyecektir. Bu hususlar nazarı itibare alınmalıdır.

4 — Pazarda tatbik edilen gümrük uygulamaları ve fiatlar, dünya piyasaları ile mukayese edilecek olursa, İngiltere'nin pazara iştirâki halinde, bu durum, İngiliz tediye bilânçosuna 175 - 250 milyon sterlin tutarında bir yük tahmil edeceği gibi, yiyecek fiyatları % 10 - 14 artacak, bu ise geçinme indeksinin % 2,5 - 3,5 yükselmesini gerektirecektir.

5 — Müşterek Pazar'ın, milletler üstü bir kuvvet yaratmak konusundaki hevesi artık unutulmalıdır. Mamiya in memeli veya menfaatlerin baltalamamalıdır.

Diğer taraftan, wilson muhtemelen Aralık ayının başlarında EFTA'daki or-

taklarıyla Müşterek Pazar konusunda müzakerelere girişeceğini açıklamıştır.

İsveç ve Norveç Başbakanları toplantı teklifini gayet olumlu karşılamış bu - lunmaktadırlar. Danimarka, seçimler se - bebiyle kat'î bir cevap verememiştir. An - cak, seçimlerin neticesi ne olursa olsun Danimarka mutlaka temsil edilecektir. Aynı zamanda en az kendisi kadar heves - li olan Avusturya ile birlikte Danimarka, bu toplantıda, bir EFTA - Müşterek Pa - zarbirleşmesini ortaya atacaktır. Herhal - de wilson'un altıların başkentlerinde ya - pacağı zemin yoklama listesinde bu hu - sus da mevcut olacaktır.

Bu fikrin, daha şimdiden altılar ta - rafından nasıl karşılanacağı bilinmemek - le beraber, Brüksel' de bir yetkili, İn - giltere'nin ve muhtemelen diğer ülkele - rin Müşterek Pazar'a intikâli ile ilgili yüksek kademe müzakerelerine başlan -acağı haberini memnuniyetle karşıladığı - nı ifade etmiştir. Sözcü, camianın büyü - mesi Avrupa'nın yüksek menfatları ba - kımından faydalı olacaktır demiştir. Di - ğer taraftan, Alman hükümet sözcüsü camianın genişlemesindeki faydalı bahsetmiştir.

Fransız basını ise, bu konuda şö - yazmaktadır :Le Monde : Parlamento k - nuşmaları meseleye çok zayıf bir ışık tutmaktadır. Aslında, İngiltere ile Fran - sanın birbirlerinin lisanını anlayabilmele - ri için vakit erkendir.

FRANSA'NIN 1965 İHRACAT KAYIP - LARI

Fransız millet meclisinde bir konuş - ma yapan Paris milletvekili M. Rene San - son, Fransa'nın 3 milyar Frank tutarında 107 sermaye malı siparişini muhtelif se - beplerden elinden kaçırdığını ifade et - miştir. Milletvekili, Fransız sanayicileri - nin bu başarısızlığını şu sebeplere dayan - dırmıştır :

1 — Genellikle Fransız mallarının ih - raç fiyatları yüksek bulunmakta, bu se - bepten, düşük fiyatlar teklif eden rakip ülkelerin malları tercih edilmektedir.

2 — İhracat imkânlarının kaybedil - mesinde ikinci önemli sebep ise, firma - larını kâfi derecede dinamizme sahip ol - mamalarıdır.

3 — Son sebep ise, Fransız firmala - rının alıcı ülkelerde yeteri kadar tanın - mamış olmasıdır.

M. Sanson, hükûmetin, firmaları, maliyetleri düşürmeleri için zorlamıya - cağını, ancak dış ülkelerde daha iyi ken - dilerini tanıtmaları için kredi ve benze - ri yardımlarda bulunabileceğini ifade et - miştir.

Diğer taraftan, Fransız Maliye Ba - kanı M. Michele Debré, Le Monde gaze - tesine verdiği bir demeçte, Fransız mal - za çok sayıda pazarlarda satılmadığını ve tanındığını işaret ederek «eğer, ekonomi - mizin hâlen içinde bulunduğu sıhhatli durumu devam ettirmek istiyorsak, ih - racatımızı arttırmak zarureti içindeyiz. Zira gelecek sene ihracatımız bir hayli artacaktır» demiştir,

Kennedy Kound indirimlerinin lehin - de olduğunu ifade eden Bakan, bu saye - de, Amerika pazarlarına daha iyi nüfuz imkânı bulunduğunu sözlerine eklemiştir.

M. Debré Fransız sanayicilerine bü - yük görevler düştüğünü ifade etmiştir. Zira, Fransa'nın deniz aşırı yatırım ge - lirleri mevcut değildir, üstelik turizm bi - lâncosu da açık vermektedir. Halbuki Fransız sanayicileri, ihracat yolunda da - ha henüz arzulan şeklide tehzizatla - mamışlardır. Maliye Bakanı, bu yüzden, hükûmetin, güçlükle gerçekleştirilen iktisadî istikrarın tekrar bozulmaması için,

ihracatçılara yardım elini uzatmasının zamanı geldiğini belirtmiştir. Hükümet tarafından, ihracatçılara yardım için tedbirler alınmasına rağmen, Bakana göre, esas büyük görev ihracatçılarla onları desletkileyen bankalara düşmektedir.

DÜNYA BALIK İSTİHSALİ YEDİ SENEDE 20 MİLYON TON ARTTI.

Dünya balıkçılığı konusunda yayınlanan bir rapora göre, dünya balık istihsal-i 1957 senesinde 30 milyon ton civarında iken, bu rakam 1964 de 50 milyon tona ulaşmıştır. Ancak, istihsalin bu artışına rağmen, yapılan balıkçılık prodüktif olmaktan uzaktır. İstihsalin gittikçe artan bir kısmı (% 30) et ve yağ şeklinde istihlak edilmektedir.

7 senede izlenen 20 milyon tonluk artışın hemen hemen yarısı, son senelerde büyük bir balık eti sanayii kuran ve istih-sallerini geliştiren Peru ve Şili tarafından sağlanmıştır. Sovyet Rusya ve Japonya'nın balıkçılık filoları da son zamanlarda artış kaydetmiştir.

İstihlâke ayrılan avın yarısı soğutulmuş veya taze olarak piyasaya sevk edilmekte, % 10'u dondurulmakta, % 16'sı (gittikçe azalan bir nisbet) muameleye tâbi tutulmakta, % 8 - 9'u da konserve sanayine intikal etmektedir.

Raporda, istakoz ve benzeri lüks adedilen çeşitler hariç, diğer balık türlerini kapsayan toplam fert başına balık istihlâkinin, iktisaden ileri ülkelerde gittikçe düştüğü belirtilmektedir. Meselâ İngiltere'de fert başına istihlâk son 20 senede % 17 bir düşme kaydetmiştir. Bununla beraber, özellikle az gelişmiş ülkelerin beslenme problemleri bakımından, balığın en önemli bir gıda olduğuna dikkat çekilmektedir.

1964 de dünya balık istihsalinin türle-re bölünüşü ise şöyledir :

Morina, ringa, tuna ve uskumru. Ka-

buklu balıkların önemi gittikçe artmaktadır. İstakoz ve tekeye karşı talebin gittikçe artması balık ihracatçısı ülkeleri, bu hayvanların istihsalini arttırmaya yöneltmektedir.

ÇİN'İN BUĞDAY İTHALÂTI

Kasım ayında Çin ile Avustralya arasında imzalanan bir anlaşma ile Çin Avustralya'dan 1,5 milyon long ton buğday ithâl edecektir. Sevkiyata içinde bulunduğumuz ay içinde başlanacak, ödeme, yükleme yapıldığında % 10, ilk altı ay içinde % 20, dokuz ay içinde % 20 ve geri kalan % 50 si 12 ayda olmak üzere 4 taksitte yapılacaktır.

36 milyon sterlin tutarındaki bu sevkiyat, Avustralya Buğday Konseyi Başkanı Dr. Allan Callaghan'a göre şimdiye kadar yapılmış olan anlaşmaların en hacimli olanıdır.

Diğer taraftan, buseneki Avustralya buğday rekoltesinin geçen senenin 70 milyon buşel üstünde olarak 320 milyon buşel civarında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Bilindiği gibi Çin, Avustralya'nın en büyük buğday müşterisidir ve son olarak Haziran ayında 600.000 tonluk bir ithalât yapmıştı; 5 Kısımda Hong-Kong'da yapılan anlaşma ile Avustralya'nın 1960 Haziranından beri Çin'e yapmış olduğu buğday ihracatı, böylece toplam olarak 256 milyon sterlini bulmaktadır.

Diğer taraftan, bir İngiliz firması resmi makamlara başvurarak, Lübnan'da satılan Çin kumaşlarına İngiliz markalarının konulduğunu bildirmişti. Bir serf kumaşın da şikâyet eklendiğini ifade eden firma temsilcisi, Çinlilerin kumaşları, İngiliz mallarına oranla piyasaya ucuz fiyatlarla sürdükleri için İngiliz kumaşlarının pazar kaybettiğini ifade etmiştir.

MUZ SAVAŞI SONA ERDİ .

Granadada, yapılan bir anlaşma ile Jamaika ve windward adaları İngiltere'ye yapılan ihracatı aralarında taksim ederek savaşa son vermişlerdir. Zira, bilindiği gibi, iki ülke İngiltere'ye ihracatlarını geliştirmek için aralarında kıyasıya bir mücadeleye girişmiş bulunmaktadırlar. Anlaşmaya göre, her iki ülke ihracatını 380.000 ton ile tahdit edecek, bu suretle fiyatların düşmesi de önlenmiş olacaktır. Ancak, ortada bazı pürüzlü meseleler mevcuttur. Herşeyden önce, anlaşmanın yürürlükte kalması büyük ölçüde İngiltere'ye bağlıdır. Zira, her ne kadar İngiltere'nin dolar sahasından yapacağı ithalâ 4.000 doları aşmıyacaksa da, bu husus hem GATT hükümlerine aykırı bulunmakta, hem de savaş sonrasının ödeme güçlükleri nazara alınarak vazedilmiş bu kararların artık ortadan kaldırılma zamanı gelmiş bulunmaktadır.

İşte adı geçen tahditler kaldırıldığı takdirde dolar sahasındaki diğer müstakil devletler de İngiliz pazarlarına almak imkânına kavuşacaklardır. Meselâ dünyanın en büyük müstahsili olan Ekvador'un fiyatları İngiltere için son derece caziptir.

Jamaika'da prodüktivitenin artırılması yolunda çeşitli çalışmalar yapılmakla beraber henüz meyvasını vermekten uzaktır. Bu itibarla, Jamaika, mahsülünün liberal ekonomilere sevk edilebilme imkânından mahrumdur.

Diğer taraftan, FAO toplantısında müstahsil ülkeler iki gruba ayrılmıştır. Bir kısmı, ithâl rejimi kota ve benzeri tahdit sistemleri ile düzenlenmiş ülkelere yapılan ihracatın, istihsalelerini belirli bir istihlâk hacmine göre ayarlama imkânını verdiği için, müstahsile de adil bir gelir sağladığını belirtmiştir. Diğer bir kısım ihracatçı ülkeler ise, Amerika ve Alman-

ya gibi ithalât sistemleri tamamen serbest olan ülkelerin yapmış oldukları ithalâtın rekebat sebebiyle müstahlikin yararına olduğuna dikkati çekmeğe çalışmışlardır.

Diğer taraftan muz istihsalini gittikçe arttıran Guyana da Common-Wealth üyesi olması itibarıyla İngiliz pazarlarında kendisine de bir yer açılmasını gayet makul bir istek olarak ileri sürecektir.

CİTROEN İRAN'DA OTOMOBİL İMAL EDECEK

İran Ekonomi Bakanlığı tarafından resmen teyid edilen bir habere göre, Citroen ile İran Hükümeti arasında yapılan müzakereler neticelenmiştir.

Anlaşmaya göre, Citroen, İran'da ucuz fiyatlı, bir Citroen modeli olan Deux-Chevaux imâl edecektir. Hâlen inşaatına girişilmiş olan Montaj fabrikası Tahran'ın 20 mil batısındadır.

Fabrika, 1967 yazında tamamlanarak tecrübe imalatını müteakip derhal seri imalâta geçecektir. İlk sene istihsalı 3.000 araba olacak bir sene sonra bu rakam iki misline çıkararak 6.000 arabaya ulaşacaktır. Arabanın % 25 i İran'da yapılacak, İran-Citroen Company ismi altında faaliyette bulunacaktır. Firmanın sermayesi, 2 milyon dolardır. Sermayenin % 75'i İranlı müteşebbisler % 25'i ise Fransa tarafından sağlanmaktadır.

DÜNYA PAMUK STOKLARINDA AZALMA BEKLENİYOR .

Son beş seneden beri ilk defa, 1966 - 67 sezonunda dünya pamuk stoklarında bir azalma beklenmektedir. Yapılan son tahminlere göre, dünya pamuk istihsalı önceden ileri sürülen tahminleri de aşarak bir hayli düşük olacaktır.

Rusta'nın istihsalı, geçen yıla nazaran 5,7 ton veya 26 milyon balya yüksek

gerçekleşecekse de toplam dünya istihsalı 1965 - 66 döneminden 5 milyon balya daha az olacaktır. Amerika'da istihsalın düşük olmasında hava şartları ile birlikte haşerelerin etkisi büyük olmuş, neticede, 1966 istihsal hacminin geçen senenin mahsulünden 5,2 milyon balya az olarak 10,7 milyon balya idrak edileceği hesaplanmıştır. İrlanda'da haşereler, Meksika'da ise hava şartları 500.000 ton mahsulün ziyan olmasına sebep olmuştur.

Beynelmîlîl Pamuk Komitesinin raporuna göre, Orta Amerika'nın pamuk istihsalı geçen senenin 1,2 milyon balyelik seviyesini muhafaza edecektir. Buna mukabil Türkiye'de beklenen rekor mahsul İran ve Suriye'deki azalmayı telâfi edecektir. Yunanistan, İspanya ve Hindistan'ın istihsallerinde bir miktar artış beklenmektedir.

Raporda, 1966 - 67 sezonu istihlâkının, alınacak malî ve nakdî tedbirlerin mahiyetine göre değişebileceğini belirtilmektedir. Geçmiş yıllarda istihlâk trendi sabit seyretmekle beraber, önümüzdeki sezonda istihlâkde hafif bir yükselme beklenmektedir. Bu sebepten, gerek istihlâk artış, gerekse yukarıda belirtilen durumlardan dolayı dünya pamuk istihsalının azalması neticesinde stoklarda önemli bir azalma kaydedilecektir.

SOVYET RUSYA TİCARET HEYETİ FRANSA'DAN ELİ BOŞ DÖNDÜ.

Geçtiğimiz ay içinde Fransa ile ticarî ilişkilerin geliştirilmesi imkânlarını etüd etmek ve Fransa'ya verilecek siparişleri tesbit etmek üzere üç hafta süre ile tetkik ve temaslarda bulunan Rus Ticaret Heyeti Moskova'ya eli boş dönmüştür. Gerçekten, Dış Ticaret Bakan Yardımcısının başkanlığından Fransa'yı ziyaret eden heyet temaslarından müsbet bir netice elde edememiştir.

Bu durumda, Sovyetler, 1964 de yapılan Fransız-Sovyet ticaret anlaşması hükümlerine göre Fransa'ya verecekleri siparişleri, 1.450 milyon Franklık şimdiki seviyesinden 1.800 milyon franklık tavana yükseltmeyeceklerdir.

Bununla beraber, Sovyet delegasyonu muhtemel sipariş olarak, yeni bazı makineler, 12 soğuk tertibatlı gemi, petrokimya fabrikası, tekstil makineleri ile ilgilenmişlerdir ki, toplam olarak 2.500 milyonu bulmaktadır.

Ziyaret sonunda imzalanan anlaşmaya göre, Paris ve Moskova'da şubeleri bulunacak bir Fransız-Rus Ticaret Odası tesis edilecektir. Aynı zamanda iki ülke arasında ticarî ilişkilerin geliştirilmesi için ticarî heyet mübadelesi de sıklaştırılacaktır.

DÜNYA SAAT İMALÂTINDA YENİ BİR İSİM : JAPONYA

Japonya'nın en büyük saat imalâtçısı olan bir firmanın sözcüsü, Japonya'nın gelecek beş sene içinde dünya saat imalâtında birinciliği alacağını belirtmiştir.

Citizen Watch Company'nin direktörü Eiichi Yamada, Japonya, şimdiye kadar saat konusunda kaydettiği ilerlemeyi istikbalde de devam ettirecek olursa kısa zamanda İsviçre'nin yerini alacaktır demiştir.

Citizen Watch Company, hâlen dünyanın ikinci en büyük saat fabrikasıdır. Şirket, 1965 senesinde Amerika Birleşik Devletlerine 2 milyon saat ihraç etmiştir. Bu itibarla, film makinesi ve transistör radyo sahasında dünya piyasalarını istila eden Japon markalarının saatlere de sıçraması beklenmektedir.

Yamada, «hâlen İsviçre bizim imalâtımızın 3 misli mal imal etmektedir. Ancak gelecek 5 sene içinde çok muhtemel

dir ki, bizim imalâtımız onlarınkinin 3 misli olacaktır,» demiştir.

ARAPLAR FORD VE COCA COLA'YI DA KARA LİSTEYE ALDILAR.

Küveyt radyosunun ifadesine göre, Kuveyt'te toplanan Araplararası boykot konferansı yeni bazı boykot kararları almış bulunmaktadır. Kara listeye alınan yeni iki firma, dünyaca meşhur Coca Cola meşrubat firması ile Ford Motor Company'dir. Radyo sözcüsü bu iki firmanın bütün mamûllerinin ne şekilde olursa olsun Arap ülkelerine ithâli kat'î şekilde yasaklanmış bulunmaktadır, demiştir.

Bu kararların alınmasına sebep, önce Ford sonra da Coca Cola firmalarının İsrail'de yatırım yapacaklarını açıklamış olmalarıdır. Ford ile ilgili karar, Ford'un İngiltere ve Batı Almanyadaki branşlarında imâl edilen mamûllere de şâmil bulunacaktır.

Bununla beraber, kararın tatbikine geçilip geçilmeyeceği kat'î olarak bilinmemektedir. Zira, anlaşmaya göre metin, ancak bütün Arap Hükûmetleri tarafın -

dan tasvip görüp imzalandıktan sonra mer'iyete girecektir.

İSPANYA S. ARABİSTAN'A KAMYON İHRAÇ ETTİ.

İspanyol «Barreirs» ağır vasıtalar ve otomobil fabrikası tarafından açıklandığına göre, firma S. Arabistan'a muhtelif tip 65 adet ağır kamyon ihraç etmiş bulunmaktadır.

Rakip, GMC, Citroen ve Berliet firmalarına rağmen, bir Barreiros mamûlü olan «Panter-3» ün çölde yapılacak gösterilerinden sonra S. Arabistan'dan askeri vasıta siparişi de alınmasının pek muhtemel olduğu firma yetkilileri tarafından ayrıca açıklanmaktadır.

İspanya'nın Arap azarlarına nüfuzu, 25 milyon dolarlık otobüs ve kamyon siparişi ile ilgili anlaşmanın imzalanmasından sonra mümkün olabilmıştır. Sızan haberlere göre, Suudi Arabistan siparişlerin bedelini nakit veya ham petrol olarak tediye edecektir. Diğer taraftan, siparişlerin kısmen pamuk ile ödeneceği konusunda çıkan rivayetler üzerine, İspanyol pamuk üreticileri seslerin yükseltmişlerdir.

Sosyalist Ülkelerde Turist Pasaportlu Bir İktisatçı

Ali TOPALOĞLU

I — GENEL MALÜMAT :

Sovyetler Birliği, Macaristan, Yugoslavya ve Bulgaristan ile kara sınırı olan Romanya, doğuda Karadenizde 245 km. lik bir sahile sahiptir. 237.500 km² toprağı, 183 şehir, 4259 belediye ve 15.019 köyü ihtiva eder. Nüfusu 19 milyon olup bunun 9,3 milyonu erkek ve 9,7 milyonu kadındır. Şehirli nüfus % 33,7, köylü nüfus % 66,3 nispetindedir. Nüfusu 50.000 ni aşan yirmi ve 20.000 ni aşan 57 şehir var-

dır. Ana lisan Romence olup (15 milyon), 1.653.700 kişi Macarca, 395.374 kişi Almanca konuşur. Türkçe konuşan azınlık 14.228 dir. Buna mukabil Türk asıllılar 29.000 kişiyi aşmaktadır. Bu durum Romanya'da Türklerin lisan ve milleyetlerini kaybetmek üzere olduklarını göstermektedir. (1) Son yıllarda ortalama hayat süresi erkeklerde 65 ve kadınlarda 70 ş i bulmuştur. Aşağıdaki tablo genel iktisadi durum hakkında gerekli açıklığı haizdir. (1959 senesi 100 iken).

	1960	1965		1960	1965
Nüfus	101	104	Dış Ticaret	133	213
Yatırımlar	132	241	İşçi Prodüktivitesi		
İstihsal	111	173	a. Sanayide	112	161
Millî Gelir	111	170	b. İnşaat	109	143
Genel Sınai İstihsal	117	225	c. Ulaştırma	107	142
İnşaat ve Montaj	123	224	Fert Başına Millî		
Genel Ziraî İstihsal	101	113	Gelir	110	163
Ulaştırma a. Mal	116	216	Fert Başına Reel		
b. Yolcu	105	150	Ücret	111	135

(1) Türk azınlık 30.000 civarında olup bilhassa Dobruca yöresinde ve Köstence'de toplanmıştır. Romen maârifinin aynı hakkı tanımamasına rağmen Türkler çok az okumakta ve daha ziyade, bahçıvanlık, sokak temizleyicisi, hammallık, boyacılık gibi basit işlerle uğraşmaktadırlar. Aralarına pek çok çingene karışmış durumdadır. Bu toplum Türklüğünden ziyade müslümanlığını muhafaza etmiş ve

devletten çok yüksek maaş alan cemaat liderlerinin elinde ilkel bir cemat haline gelmiştir. Nadiren okuyup ileriye gelenler bu toplumu kalkındırmaktan ziyade iş hayatında muvaffak olmaya çalışmakta ve dağılarak büsbütün Türklükten uzaklaşmaktadırlar. Romanya'daki hariciyemizin bu konuyla adetâ hiç ilgilenmemesi üzücü bir tutumdur. Temennimiz aksinin gerçekleştiğini görebilmektedir.

II — TARIM :

Romanyanın 237.500 km² lik toprağışu kısımlara ayrılır:

	1000 hektar	Yüzde
Tarla	9.698,6	41,3
Otlak	2.945,2	12,4
Çayır	1.376,9	5,8
Bağ	392,4	1,3
Bahçe	388,7	1,5
Orman	6.398	26,8
Diğer	+ 2.600,2	+ 10,9
	23750	100

Bu rakkamların incelenmesi Romanya'da tarla arazisi yüzdesinin bizdekinden biraz fazla olması yanında bizde ormanlık arazinin Romanya'ya göre yarı yarıya daha az olması neticesini çıkar-

maktadır.

Tarım sahalarına ait istatistikler ise bize komünist bir memlekette toprakların ferdi mülkiyetten nasıl devlete aktarıldığı hakkında bir fikir verir.

	1950		1965	
	1000 Hektar	Yüzde	1000 Hektar	Yüzde
Toplam Ziraî Arazi	14.324	100	14791,4	100
Devlet İşletmeleri	3.085,6	21,6	4.461,8	30,2
Kooperatifler	288,9	2,0	8.993,9	60,8
Ferdi Arazi	10.949,5	76,4	1.272,9	8,6
	—	—	62,8	0,4

Romanya'da makineli tarım gittikçe gelişmektedir. Bunun yanında geniş çapta suni gübre istimali ve sulamaya verilen önemin artması tarımın gittikçe entansif

bir karakter kazandığına delil teşkil eder. Makine kullanılması şu seyri takip etmiştir.

	1938	1950	1959	1965
Traktör	4.049	13.753	36.529	81.356
Mekanik Kültivatör	—	1.343	18.479	23.241
Mekanik Ekici	—	6.350	22.453	65.964
Biçer Döğer	—	118	12.385	36.844
Traktör başına				
Tarım arazisi (ha)	2.93	684	269	121

(2) Romanya'da çeşitli döviz kurları vardır. Turistik dövizde 1 dolar = 18 lei'dir. Resmî kurda ise 12 lei eder. Nadiyen rastlanan serbest piyasada ise 1 doları 25 lei karşılığı bozdurmak kabilsen de oldukça tehlikelidir.

1965 yılında tarım sektörüne 3,062 milyar lei yatırım yapılmıştır (2).

Tarımda devlet işletmelerinin adedi 1950 de 363 iken 1965 te 721 re yükselmiştir.

Romanya'da hayvancılık eskiden beri ileri idi. Son yıllarda entansif hayvancılık önem kazanmakla, ünite başına veri-

min arttırılması yoluna gidilmiştir. 1965 yılında 4.755.000 baş sığır, 689.000 tek tırnaklı, 6.033.000 domuz, 12.735.000 koyun ve keçi ile 39.900.00 kümes hayvanı sayılmıştır. Yıllık et üretimi 1.116.000 ton, süt 31.480.0000 hektolitire, yün 25.230 ton, yumurta 2.470 milyon adettir. Hayvancılıkta verim yüksektir.

İnek başına yıllık ortalama süt verimi 2.957 (bizde 500-900 kg. arası), tavuk başına yıllık yumurta 184 tür (bizde yarısı kadar). Genel ziraat üretim 1950 yılı 100 kabul edilirse 1965 te 770 şi bulmuştur.

Belli başlı tarımsal ürünlerin istihsal tablosu: (1000 ton)

	1938	1960	1965
Buğday	2.629	3.300	5.937
Yulaf	169	128	124
Arpa	601	373	485
Mısır	4.055	5.027	5.877
Ayçiçeği	49	362	564
Şeker Pancarı	392	2.427	3.275
Patates	1.317	2.883	2.194
Sebze	—	1.523	1.654
Yem (Yeşil)	—	726	3.970
Yemiş	—	813	1.134
Üzüm	1.048	895	921

Romanya'da yukarda da izah ettiğimiz veçhile entansif tarıma geçildiği nispette hektar başına randıman artmaktadır.

dır. Tahıllarda bu artışı şöylece izleyebiliriz (Kental olarak).

	1938	1960	1965
Buğday	10,3	11,3	19,9
Arpa	7,72	12,9	20,9
Mısır	10,4	13,9	17,8
Şeker Pancarı	153,5	149,3	172,4

Genel olarak komünist rejimlerde ünite başına prodüktivite bilhassa tarımda bir problem teşkil ederken Romanya'nın buna bir istisna teşkil ettiğini yukardaki rakkamlar göstermektedir. Bunun muhtelif sebepleri vardır.

İlk olarak tekniğin gelişmesi ele alınmalıdır. Gittikçe daha çok makine daha çok gübre, seleksiyonlu tohum ve sulama tesislerinin tevsiî teknik yönden randımanı arttırmıştır. Bu ilk husus her memleket için aynıdır.

Halbuki şimdi zikredeceğimiz ikinci sebep ise komünistler arasında Romanya'da uygulanmaktadır. Tarım işçilerine tatbik edilen ücret değerlendirme sistemi

randıman artışında büyük rol oynamıştır. (Nitekim asıl artış 1960-65 arasında olmuştur ki mevzubahis sistemin yürürlüğe girmesi bu devreye rastlar). Şöyleki tarım işçisi muayyen bir ücret almaz. İş günü tabir edilen ve çalışma saatıyla değil çalışılan arazinin genişliği ve yapılan işin önemiyle taayyün eden mobil bir değerlendirme sistemi tatbik edilmektedir. Bu şekilde tarım işçisi ne kadar çok çalışırsa istifadesi o kadar artmakta; bu durum ise şahsî tatmin hislerini kamçılamaı hasebiyle neticede randıman artışında en mühim rolü oynamaktadır.

Nihayet bir üçüncü sebep tarım kooperatiflerinin tıpkı bir şirket gibi özel bir

bütçesi olması ve devlete bağlı olmayışlarıdır. Sene sonunda kooperatif bilançosunda görülen kıymet fazlası umumiyetle tevzi yerine auto-financement'na ayrılmakta ve bu değerlerle kooperatif bilhassa makine yönünden zenginleştirilmektedir.

Küçük çapta üretim yapan çiftçiye aile başına 1 hektar araziye şahsı adına çalıştırma imkânı tanınmıştır. Burada yetiştirilen meyve ile yaş veya kuru sebzeler kasaba veya şehir pazarlarında (piyatsa tabir edilen (3)) rekabet esasına göre taayyün eden bir fiatla halka satılır. Buralarda pazarlık kabildir. Umumiyetle devlet dükkânlarından ucuz olurlar. Devlete ait hal binaları ile serbest pazarların bu yanyana durum devlet sektörü ve özel sektörün rekabeti olarak entere san bir tenakuz yaratır komünist Romanya'da.

III — ENDÜSTRİ :

Zamanında Macaristan ile beraber Avrupa'nın gıda ambarı telâkki edilen Romanya'nın bu durumda kalması Sovye plânlarında öngörülmüştü. Fakat ne kadar ileri olursa olsun ziraî bir ekonominin neticede Sovyet Romanya'nın komünist emperyalizminden aslâ kurtulmama neticesini yaratacağını anlıyan Romenler yer altı zenginliklerinin de yardımıyla asıl başarıyı endüstride göstermişlerdir.

Ekonomik durumdaki bu düzelme Romanya'nının 1964 te genç lider Georgiu Dje'in idaresi altında beyaz bir ihtilâl ile Sovyet baskı ve idaresinden kurtulmasına yol açmıştır. Romanya bugün komünist fakat müstakil bir devlettir. Peyk olma durumu sona ermiştir dersek yanlış olmaz. En çok öğrenilen yabancı dil İngilizce olup Romen halkında Sovyetlere karşı belli bir antipati ve çekingenlik, buna mukabil batıya müteveccih hisseditir bir yakınlaşma ve tanıma arzusu hissedilmektedir.

Ne garip tecellidir ki batılı devletler iktisaden geliştikçe lider A.B.D. den uzaklaşıp bağımsız bir politikaya yöneldikleri gibi kömünist devletler de aynen iktisaden kuvvetlendikleri nispette S. Rusya'dan ayrılmakta, komünist fakat bağımsız bir politikayı tercih etmektedirler. Romanya ve Polonya bunun en belirli misâlleridir. Nitekim Fransa'nın Natoya karşı tutumunu aynen Romanya'nın Varşova paktına olan tutumunda görmekteyiz.

Şimdi Romanya'ya bu imkânları temin eden endüstriyel faaliyetler ve neticelerine bir göz atalım. Bugün Romanya-

(3) Romencede halen yaşıyan pek çok Türkçe kelime vardır. Bunlar bilhassa gıda literatürü ile alâkahdrlar. Bu durum Osmanlılar devrinde bize ait olan Eflâk ve Buğan Eyaletlerinde yerli halk ile Türklerin ne denli kaynaşmış olduğuna bir işarettir. Mez-kûr kelimelerden aynı anlamı taşıyanların bir kısmını mahalli telâffuz ile zikredelim:

Çarşaf, kerestea, musafir, musaka, kaldırım, çişme, ibrik, piber, çoban, yoğurt, kaymak, pilaf, şerbet, tutun, bahşiş, çubuk, kibrî, çorap, cam, çiorba, çerçeva, satır, rakiu, murdar, kalabalık, demacana, vişine, çireze, halva, çizme, katır, köfta, kaftan, piyatsa, lüle, sigara, kel, keif, baklava, imam bayıldı, mangal, çomak, hamal, tizgah, sarma, masa, tahin, perdea, fasole, güveç, tavan kôr, müşteri, dulap, sapun, para, takım, vaper, portakal, kayışe, nargile, kutu, fıstık, dud, ligen, uskumbru, mile, karambel, zor, malak, kebab, tenekea, turfanda, briçok, haymana, matrabazlık, çümbüşlük, tıpsî, bereket, harpuz, damla, kusus, saka, susam, halal, haram, caba, cabas, şapka, konak, pelivan.

da 1272 si devlete ve 300 zü kooperatiflere ait olmak üzere 1572 endüstri ünitesi vardır. Bunlarda 1.648.000 işçi çalışmaktadır (büro ve işletme personeli hariç). Sınai işletmelerin genişlik hacmi genel olarak 200 - 2000 işçi arasındadır. 1572 işletmeden 799 tanesi bu gruba girer. Global sınai istihsal artışı çok hızlıdır. 1938 yılı 100 kabul edilirse 1965 te üretim hac-

mi 998 ze; 1950 yılı 100 kabul edilirse 1965 üretimi 649 za ve nihayet 1959 yılı 100 kabul edilirse 1965 üretim hacmi 225 üniteye balığ olmuştur.

Global sınai üretim hakkındaki bu genel rakkamlardan sonra Romen ekonomisinde büyük önemi olan bazı kalemlerdeki gelişmeleri inceliyelim (1938 yılı 100 kabul edilirse)

		1950	1959	1964	1965
				(1948 ze göre)	
Elektrik ve Termik Enerji	159	248	93	21 kere	27 kere
Petrol	72	87	219	5 kere	5 kere
Kimyevi kok	99	100	1386	26 kere	27 kere
Metan gazı çıkarılması	435	630	8265	48 kere	54 kere
Siderürji	121	193	551	11 kere	12 kere
Metallürji (demir hariç)	68	137	467	9 kere	10 kere
Mekanik İmalât	87	179	863	20 kere	23 kere
Kimya Sanayii	101	171	948	29 kere	35 kere
İnşaat Malzemesi	117	273	1250	21 kere	23 kere
Cam Fayans	133	229	697	13 kere	14 kere

Yukarıdaki tablonun ilk ve son iki sütunlarının incelenmesi Romen sınai bünyesi hakkında malûmat verecektir. 1948 de bazı kalemlerde 1938 yılına göre vaki gerileme harbin tesirleri kadar, yeni olan komünist rejime geçiş dolayısıyla vukubulan gecikmeyle izah olunabilir. Son iki yıla ait olanların incelenmesi endüstriyel gelişmenin bilhassa son yıllarda hızlandığını açıklar. Bu rakkamlarda gerekli infra-structure yatırımların tamamlanmasına çalışılan Romanya'da üretimin birden çok hızlandığı müşahade ediliyor. 1966 da biten son 5 yıllık plândaki hedeflere ulaşıyor böylece 1966-70 devresindeki müteakip 5 yıllık plânda öngörülen hedeflerin azameti yanında yukarıdaki rakkamlar oldukça cılız kalmaktadır. Bu meyanda Romanya'nın mass - production'a geçtiğini söylemek hata olmaz. Meselâ Cluj şehri civarındaki TU-

RA çimento fabrikasının yıllık üretimi 2 milyon tonun üzerindedir. (Türkiye'nin tüm üretimine yakın).

Yukarıda global artışını gördüğümüz kalemlerin 1959 yılı 100 kabul edilirse 1960-1965 ortalama artış oranı hakkında aşağıdaki tabloyu tetkikle bir fikir edinmek kabildir. (4).

(4) Bugünkü Romanya'yı bitaraf bir gözle tanıtmaya çalıştığım elinizdeki röportajın hazırlanmasında şahsi intibalarım yanında aşağıdaki me hazlardan faydalandığımı bilhassa açıklamak isterim:

Romen Devlet İstatistikleri Müdürlüğü

Romen Dış Ticaret Yayınları

Bugünkü Romanya Mecmuası

O.N.T. yayınları

Yetkililerle ropörtajlar

1959

		1960	1965	Yıllık artış yüzdesi
Elektrik ve termik enerji	100	113	301	20,2
Petrol	100	106	152	7,3
Kimyevi kok	100	137	193	11,6
Metan Gazı çıkarılması	100	121	283	18,9
Siderürji	100	132	225	14,5
Metallürji (demir hariç)	100	114	214	13,5
Mekanik imalât	100	129	272	18,2
Kimya Sanayii	100	119	373	24,6
İnşaat Malzemesi	100	103	218	14,2
Cam Fayans	100	115	212	13,3

Romanya'da endüstri tamamen devletin elindedir. Sınai istihsalın sadece % 7,6 sı küçük çapta sanayie veya sanatkâr esnafın atelyelerine aittir. Endüstride kooperatifleşme tarımın aksine çok zayıftır. Sınai istihsalın sadece 3,8 zi kooperatiflere aittir. Mahalli idarelere ait işletmelerin global sınai istihsale katkıları pay % 5,9 zu geçmez. Romanya'da özel imalât yapmak kaideten yasak değildir. Ancak çalıştırılabilecek azami işçi sayısı 2 olmak şartıyla. Yer temini ise ayrı bir problem teşkil eder. Bu son derece kısıtlayıcı şartlar özel işletmecileri aile birliklerine münhasır kılmıştır. Aynı ailenin fertleri olmak şartıyla özel işletmede hep beraber çalışmak mümkündür. Meselâ basit bir dokuma tezgâhı, ter

zi atelyesi veya peynir gibi sütlü mamûller imalâthaneleri bu imkâna dayanarak hali faaliyettedirler. Kadın ve erkek berberleri ile küçük çapta tamirciler (saat, gözlük gibi) hizmetler bölümünde istihsale katılan özel sektöre misâl teşkil etmektedirler. Buna mukabil özel ulaştırma ve ticaret yasaktır.

Romanya'da bazı sınai dallardaki istihsal yekûn olarak büyük artışlar göstermesine rağmen global sınai istihsal içindeki nisbî payları gerilemektedir. Aşağıdaki tablonun tetkikiyle sarahaten görülecek olan bu durumun izahı pek çok yeni istihsal kalemlerinin global sınai istihsalın karakterini değiştirmesiyle yapılabilir. Şöyle ki yüzde önemi olarak:

	1938	1950	1959	1965
Elektrik ve nermik enerji	1,1	1,9	2,5	3,2
Petrol	13,1	7,7	6,9	4,6
Kömür	3,4	3,2	2,3	1,5
Siderürji	4,1	5,4	5,6	5,7
Metallürji (demir hariç)	2,6	2,1	2,6	2,1
Tekstil	9,4	11,1	7,8	6,8
Besin Sanaîi	32,4	24,2	19,2	14,8

Romen sınai istihsalı ham madde temini (maden ve yakıtlar), yarı mamûl temini (métalludgie préparataine) ve mamûl maddeler temini (métallurgie différenciée) olmak üzere kısımlara ayrılır. Buna ilâve olarak besin ve dokuma endüstrisi ile kimya endüstrisini ve diğer pek çok talî kolları kaale almak gerekir.

Mezkûr branşlardan önemli olanlarının istihsal seyrini takip edelim. Mukayese imkânına sahip olabilmek için II. D. Harbinden önceki durum ile biten 5 yıllık plânın tatbikatından önceki durum ve elde donneleri bulunan son yıla ait rakamlar ele alınmıştır.

(Devam edecek)

Doktorunuzun verdiği reçeteye göre eczaneden aldığınız ilâcın sizi sıhhate kavuşturacağına nasıl güveniniz varsa, TAMEK mâ-mullerinin nefaset, lezzet ve mükemmeliyetine de aynı derecede güvenebilirsiniz.

- DOMATES MAMULLERİ
- HAZIR YEMEKLER
- KOMPOSTOLAR
- REÇEL ve MARMELATLAR
- ZEYTİN ve TURŞULAR
- SEBZE KONSERVELEİ

TAMEK
KONSERVELEİ

YEGÂNE KALİTE KONSERVE

FAZLA YORGUNLUKTAN İLERİ GELEN

Vücut kırıklığına karşı

OPON, baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder
OPON, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkları önler
OPON, günde 6 tablet alınabilir

OPON

Yeni Ajans: 7809

Memleketimizde güzellikleriyle nam
salar yildizların kullandıkları aynı Puro
Tuvalet Sabununu aldığınızdan emin
olmak için sabunun  zerindeki PURO
markasına dikkat ediniz... ısrarla
Puro Tuvalet Sabunu isteyiniz.

Puro Tuvalet Sabunu
teninize bir kadife
yumuşaklığı ve bir
bahar tazeliđi getirir

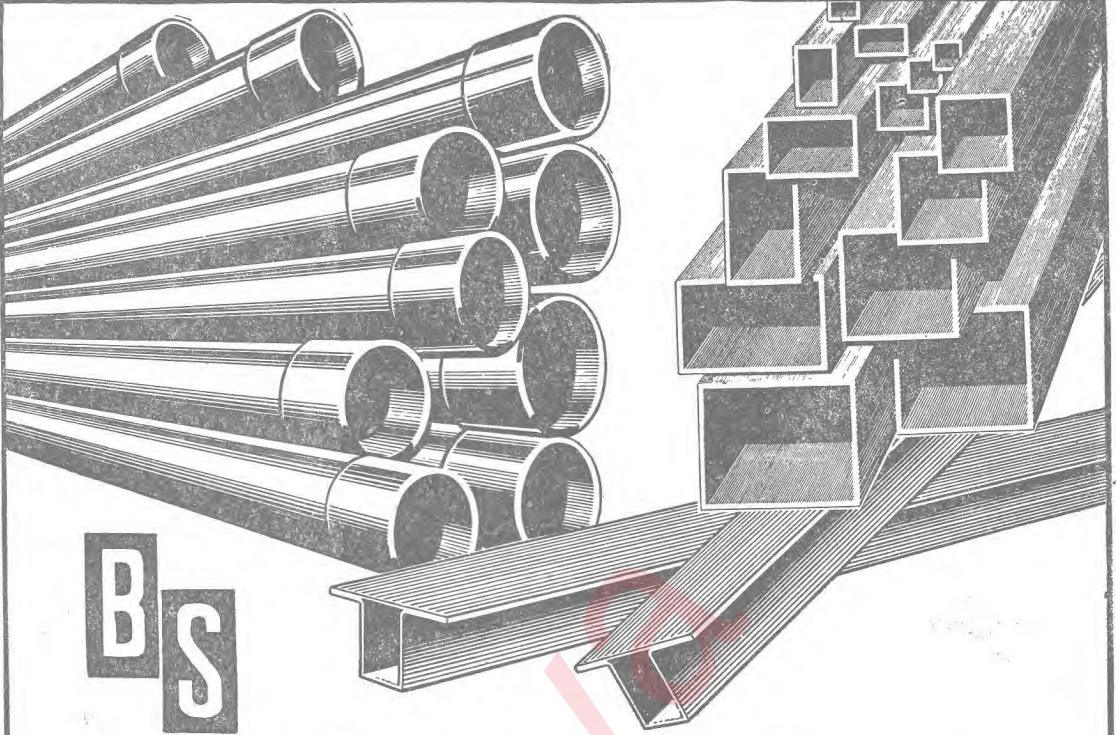
 hrenize filim yildız-
larına has o büyüleyici
cazibe ve güzelliđi
temin eder

BOL KÖPÜKLÜ - NEFİS KOKULU

PURO

TUVALET SABUNLARI 100 DE 100 SAFTIR

BORU SANAYİ A.Ş.

İSTANBUL

TESİSLERİNİ EN MODERN VE TEKNİK CİHAZLARLA TEÇHİZ ETMEK SURETİLE
MEMLEKETİMİZDE EN YÜKSEK KALİTELİ İMALÂTA DEVAM ETMEKTEDİR

Üstün kalite ve müsait fiatlarla resmî ve özel sektörün emrindedir.

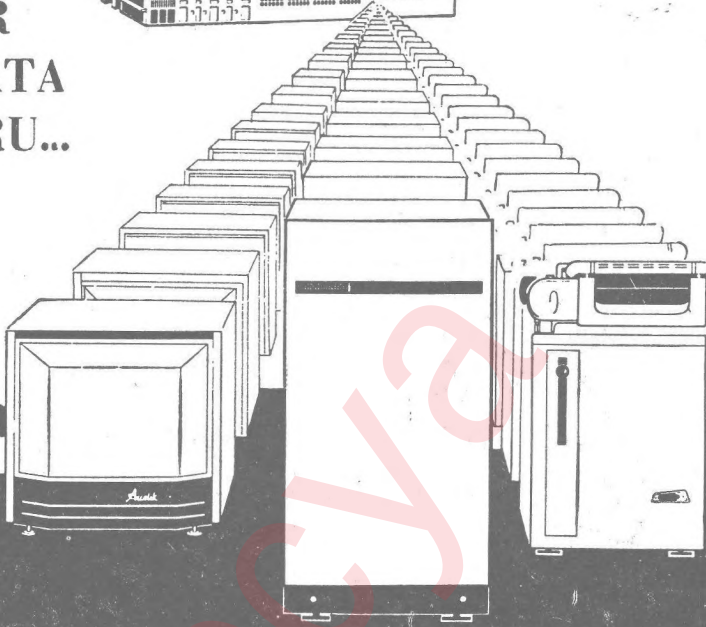
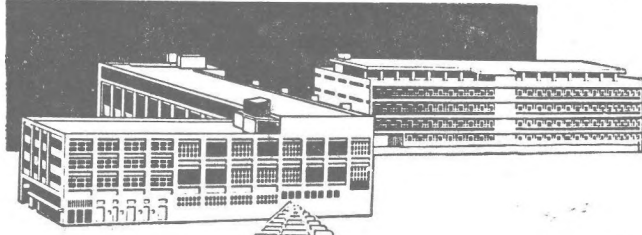
İMALÂT ÇEŞİTLERİ

SU ve GAZ BORULARI :	(DIN 2440'a göre 1/4" ilâ 3" Galvanizli, Bitümlü, Siyah)
SANAYİ BORULARI :	(DIN 2394'e göre 6 ilâ 90 mm. çapında)
PROFİL BORULAR :	(Kare, dikdörtgen vesair şekillerde)
YAPI PROFİLLERİ :	(Pencere, kapı profilleri)

NOT : - Her boru 50 Atmosferlik hidrolik tecrübe tazyikinden geçirilmektedir.
- Tavlanmak suretile sertliği giderilmektedir.
- Elektrosonik cihazlarla kaynak kontrolu yapılmaktadır.

Tophane, Salıpazarı Han Kat 8 İSTANBUL Tel: 49 00 02 - 49 03 03

DAHA
RAHAT
BİR
HAYATA
DOĞRU...

Seri imalât sayesinde sağlanan
uygun fiyatlar,

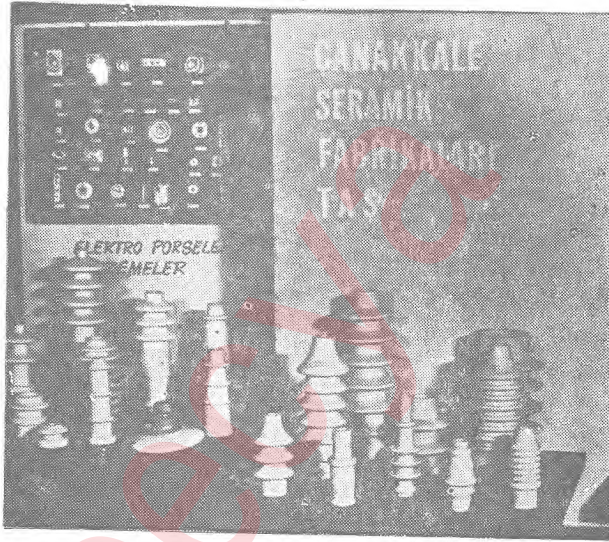

ARÇELİK

kalitesi ve konforundan
daha geniş halk kitlelerinin
faydalanmasını sağlıyor.

ÇANAKKALE Seramik Fabrikaları A.Ş.

Türkiyede ilk defa beynelmilel
norm ve evsafa uygun olarak
imâl etmekte olduğu

KAROFAYANS

(BEYAZ VE RENKLİ)

İZALATÖR

(ALÇAK VE YÜKSEK GERİLİM)

Elektro porselen ve sair seramik mamullerini
piyasaya arz etmektedir.

Müracaat: Galata, Tersane Cad. Kipman Han Kat 5, Tel: 49 62 50
Fabrika : Tel. Çan 29 Telgraf: Kaleseramik - İstanbul